

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**HOMOFOBİ İLE AGRESYON VE NARSİSİZM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
BELİRLENMESİ**

KARTAL CAN ŞAHİN

**Danışman
Prof. Dr. Sermin Kesebir**

İstanbul, 2020

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

HOMOFOBİ İLE AGRESYON VE NARSİZM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
BELİRLENMESİ

KARTAL CAN ŞAHİN
184102401

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Sermin Kesebir

İstanbul - 2020

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Homofobi ile agresyon ve narsisizm arasındaki ilişkinin belirlenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve etik ilkelere bağlı kalınarak yazıldığı ve alıntıladığım kaynakların kaynakçada belirtilen referanslardan oluştuğunu, gerekli atıfların ilgili yayınlardan kaynak gösterilerek doğru bir şekilde alıntılandığını onaylar ve bunu onurumla doğrularım.

30/09/2020

Kartal Can şahin

Teşekkür

Yüksek lisans eğitimim ve tez aşamamda, akademik bilgisi, sabrı ve önerileri ile bana yol gösteren ve beni destekleyen, tanıdığım için onur duyduğum, tez danışmanım Prof. Dr. Sermin KESEBİR'e;

Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans bölümünde, mesleki bilgi ve derinliğimin artmasına katkıda bulunan ve bizleri geleceğe hazırlayan Öğretim Üyelerine;

Benim daima hayallerimin arkasında duran, beni her konuda destekleyen ve yardımını esirgemeyen aileme ve dostlarıma;

Teşekkür ederim ve saygılarımı sunarım.

Özet

(ŞAHİN, Kartal Can, Yüksek Lisans, İstanbul, 2020)

HOMOFOBİ İLE AGRESYON VE NARSİSİZM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Homofobi, eşcinsel bireylere yönelik düşmanca tutum ve davranışlardır. Bu negatif tutum ve davranışlar eşcinsel bireyleri toplumdan uzaklaştırmakta ve eşcinsel bireylerde birçok psikopatolojiye neden olabilmektedir. Bu çalışmada, homofobi ile agresyon ve narsisizm arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu amaçla, çalışmanın örneklemini oluşturan 161 kadın ve 74 erkek katılımcıya sosyo-demografik form, Hudson-Ricketts Homofobi ölçeği, Buss-Perry Agresyon Ölçeği ve Kendilik Psikolojisi Envanteri verilmiştir. Katılımcılardaki homofobi düzeyleri persentil gruplamasıyla düşük, orta ve yüksek gruplara ayrılmış ve bu gruplar arasında agresyonun alt boyutlarını oluşturan fiziksel agresyon, sözlü agresyon, öfke, düşmanlık eğilimleri ile narsisizmin sağlıklı alt boyutlarını oluşturan sağlıklı büyülenmeci kendilik ve sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ile patolojik alt boyutlarını oluşturan savunmacı büyülenmeci kendilik ve savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, yüksek homofobi düzeyine sahip katılımcıların, orta ve düşük homofobi düzeylerine sahip katılımcılara göre anlamlı ölçüde daha fazla fiziksel agresyon ve savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu skorlarına sahip oldukları bulunmuştur. Erkek katılımcılarda kadın katılımcılara göre anlamlı ölçüde daha fazla toplam agresyon, fiziksel agresyon, sözel agresyon, düşmanlık ve savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu saptanmıştır. Fiziksel agresyon eğilimleri ve kendilik yapısının savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosundaki bozulmalar, homofobiyi desteklemektedir. Homofobiyi azaltmak için fiziksel agresyon ve kendilik yapısının savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu hedeflenebilir.

Anahtar kelimeler: Homofobi, Agresyon, Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu, Narsisizm

Abstract

(ŞAHİN, Kartal Can, Master's Degree, İstanbul, 2020)

THE INVESTIGATION OF RELATIONSHIP BETWEEN HOMOPHOBIA AGGRESSION AND NARCISSISM

Homophobia is a hostile attitude and behaviour towards homosexuals. These negative attitudes and behaviours keep homosexuals away from society and can cause many psychopathologies in homosexual individuals. In this study, the relationship between homophobia, aggression, and narcissism was investigated. For this purpose, the socio-demographic form, Hudson-Ricketts Homophobia Scale, Buss-Perry Aggression Scale and Self Psychology Inventory were given to 161 female and 74 male participants, who constitute the sample of the current study. The levels of homophobia in the participants are divided into low, intermediate and high groups with percentile grouping. Physical aggression, verbal aggression, anger, hostility tendencies, which constitute the sub-dimensions of aggression, and the grandiose self and idealized parental imago constitute the sub-dimensions of narcissism were compared among distinct homophobia groups. The relationships between homophobia, aggression sub-dimensions, and narcissism sub-dimensions were investigated. As a result of the research, it was found that the participants with higher homophobia levels had significantly more physical aggression and defensive idealized parental imago scores than the participants with intermediate and low homophobia levels. Significantly higher total aggression, physical aggression, verbal aggression, hostility and defensive idealized parental imago were found in male participants compared to female participants. Physical aggression tendencies and distortions in the defensive idealized parental imago of the self structure support homophobia. Physical aggression and defensive idealized parental imago of the self structures can be targeted to reduce homophobia.

Keywords: Homophobia, Aggression, Defensive Idealized Parental Imago, Narcissism

İçindekiler

Yemin Metni.....	1
Teşekkür.....	2
Özet.....	3
Abstract.....	4
Simgeler ve Kısaltmalar Listesi.....	5
Tablolar Listesi.....	6
Şekiller Listesi.....	6
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	4
1.4. Sayıtlar.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. HOMOFOBİ.....	6
2.2. CİNSEL YÖNELİM.....	7
2.2.1. Heteroseksüellik.....	8
2.2.2. Eşcinsellik.....	9
2.2.3. Biseksüellik.....	10
2.3. AGRESYON.....	10
2.4. NARSİSİZM.....	12
2.4.1. Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik (SAGBK).....	14
2.4.2. Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik (SAVBK).....	14
2.4.3. Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SAGİEİ).....	14
2.4.4. Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SAVİEİ).....	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	16

3. Yöntem	16
3.1. Araştırmanın Dizaynı	16
3.2. Örneklem Seçimi	16
3.3. Veri Toplama Araçları.....	17
3.3.1. Sosyo-demografik Form.....	17
3.3.2. Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ).....	17
3.3.3. Buss-Perry Agresyon Ölçeği (BPAÖ).....	18
3.3.4. Kendilik Psikolojisi Envanteri (KPE)	18
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	19
3.4.1. Verilerin Toplanması	19
3.4.2. Verilerin Analizi.....	20
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	20
4. Bulgular	20
4.1. Sosyo-demografik Analiz	20
4.2. Ölçek Analizleri.....	22
4.2.1. Ölçeklerin Normallik Dağılımları.....	22
4.2.2. Ölçeklerin İç Tutarlılık Analizleri	23
4.2.3. Alt Ölçekler Arası İlişkinin İncelenmesi.....	24
4.2.4. Farklı Homofobi Düzeyleri ile Agresyon Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi.....	27
4.2.5. Farklı Homofobi Düzeyleri ile Sağlıklı ve Patolojik Narsisizm Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi.....	28
4.2.6. Homofobi, Agresyon ve Narsisizm Düzeylerinin Cinsiyete Göre Değişiminin İncelenmesi.....	29
BEŞİNCİ BÖLÜM	30
5. Tartışma.....	30
ALTINCI BÖLÜM	38
6. Sonuç ve Öneriler	38
6.1. Sonuç.....	38
6.2. Öneriler	41
6.2.1. Limitasyonlar ve Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler.....	42
KAYNAKÇA.....	43
EK: Bilgilendirme Formu, Sosyo-demografik Form, BPAÖ, KPE ve HRHÖ Ölçeklerini İçeren www.surveymonkey.com Anketi.....	52
ÖZGEÇMİŞ.....	81

Simgeler ve Kısaltmalar Listesi

ρ : Spearman Korrelasyon Katsayısı

N: Örneklem Büyüklüğü

p: Anlamlılık Derecesi

%: Yüzde

HRHÖ: Hudson-Ricketts Homofobi Ölçeği

BPAÖ: Buss-Perry Agresyon Ölçeği

KPE: Kendilik Psikolojisi Envanteri

SAGBK: Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik

SAVBK: Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik

SAGİEİ: Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu

SAVİEİ: Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu

Tablolar Listesi

Tablo 4.1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri	19
Tablo 4.2: Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri ve Normalliği Gösteren Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	20
Tablo 4.3: Ölçeklerden Elde Edilen Verilerin İç Tutarlılık Katsayılarının Değerleri.....	21
Tablo 4.4: Homofobi, BPAÖ ve Alt boyutla ve KPE Altboyutları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman Korrelasyon Sonuçları	22
Tablo 4.5: Örneklemin Ortalama Ölçek Puanları ve Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılıklar	26

Şekiller Listesi

Şekil 4.1: Farklı homofobi düzeyleri ile BPAÖ alt boyutları arasındaki farklılıkların belirlenmesi	24
Şekil 4.2: Farklı homofobi düzeyleri ile KPE alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi	25

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Homofobi, eşcinsel bireylere yönelik düşmanlık tavrı olarak bilinmektedir. Toplumlarda, heteroseksüel bireylerin genelde baskın olduğu bilinirken, heteroseksüellik haricindeki cinsel yönelimlere bazı toplumlar hoşgörülü yaklaşmakta, bazı toplumlarda ise heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimler kabul görmemektedir (Sakallı-Uğurlu ve Uğurlu, 2004). Bu anlamda, eşcinsel, biseksüel ve transseksüel bireyler anlamlı ölçüde önyargı ve ayrımcılığa maruz kalmakta, dolayısıyla bu durum bireylerin psikolojik olarak iyi oluşunu engellediği için, homofobi alanında yapılan çalışmalar önem arz etmektedir (Polimeni ve ark., 2000). En genel anlamda homofobi, cinsel yönelimi farklı olan kişilere yönelik ayrımcılık, önyargı, negatif tutum ve davranışları ifade eder. Fobi, bireysel korkuyu tanımlayan bir terim olmasına rağmen, içinde toplumsal bir anlam da barındırmaktadır (Budak, 2003). Türk toplumunda ise homofobik tutum ve davranışlar oldukça fazladır. Literatürde, yüksek homofobi düzeyine sahip katılımcılarda, eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutum, argüman ve davranışların daha fazla olduğu bulunmuştur (Sah, 2011). Türkiye’de LGBT’li bireyler, kendilerini toplumdaki sosyal ve fiziksel açıdan farklı gördükleri için, ilişkilerinde sınırlılıklar yaşadıklarını belirtmişlerdir (Dürüst ve Çağlar, 2016). Başka bir çalışmada ise erkeklerde ve cinsiyet rolü erkeksi olan bireylerde anlamlı ölçüde daha fazla homofobi düzeyleri gözlemlenmiştir (Sanberk ve ark., 2016).

Homofobik tutum ve davranışlar ele alındığında, homofobinin ortaya çıkmasında birçok etmenden söz edilebilir. Homofobik bireylerde gözlemlenen muhafazakar dinsel ideoloji ve toplumsal cinsiyet normlarına bağlılık, bu bireylerde eşcinsel bireylere karşı kısıtlayıcı homofobik tutumlara sebep olmaktadır (Herek, 1988). Yapılan bir çalışmada, toplumsal cinsiyet normları, gençlerin homofobik tutum geliştirmelerinde etkili olurken, bu gençler eşcinselliği “ahlak dışı” olarak betimlemişlerdir (Froyum, 2007).

Agresyon (saldırganlık) ise insanlara fizyolojik ve psikolojik olarak zarar veren ve inciten davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Hasta, 2017). Agresyonun öğrenebilen bir davranış biçimi olduğu ve bu yüzden içsel sebeplerden yanı sıra, çevresel etmenlerden kaynaklandığı öne sürülmüştür (Bandura ve ark., 1961). Saldırganlığın farklı çeşitleri vardır. Bunlar fiziksel, psikolojik, dolaylı ve düşmanca saldırganlık şekillerinde olabilir (Avcı ve Kelleci, 2015; İkiz, 2015). Agresyon davranışının ortaya çıkmasında sosyal çevre, aile, stres, psikolojik iyi-oluşu yitirme gibi birçok faktör vardır. Ancak sebebi ne olursa olsun, bireylere ve topluma zarar verdiği için, agresyon hoş karşılanmayan bir davranış biçimidir. Daha önce yapılan çalışmalarda, homofobi ile agresyon davranışı ilişkilendirilmiştir (Bernat ve ark., 2001; Parrott ve Zeichner, 2005). Ancak literatürde homofobi ve agresyon ile ilişkili çalışmalar oldukça azdır ve bu durum bir boşluk yaratmaktadır.

Narsisizm ise kişilik yapılanması olarak bilinmektedir. Normal narsisizm kişinin kendisi ve çevresiyle uyum içerisinde olması, öz-değerinin ve özgüvenin başkalarının eleştirileri olsa bile yüksek düzeyde olması, olumsuz olaylardan etkilenmesinin ise en az düzeyde olması ile ilişkilendirilir (Rozenblatt, 2002). Bireyler, diğer bireylerin kendileriyle ilgili düşüncelerinden etkilenmezler, aksine kendi görüş ve düşüncelerini kendilik imagosuyla doyurur (Akhtar, 1989). Bireyler, başkaları tarafından takdir edilme ihtiyaçları karşılanmadığında, narsistik yaralanma yaşayabilirler. Burada amaç, bireyin toplumdaki diğer bireyler tarafından kabul görmek istemesidir. Çevredeki günlük olaylar, eleştiri ya da olumsuzluklar sonucu narsistik yaralanma yaşayan bireylerin incinmesi, bireylerde olumsuz duygulara sebep olabilmektedir (Özmen, 2006). Patolojik narsisizmde bireyler, diğer bireylerin düşüncelerini önemsemez gibi görünseler de, başkalarının düşüncelerini içselleştirmeye eğilimlidirler. Bu kişilik yapısında, başkalarının düşüncelerini önemsemeyen bireyler, aslında dıştan gelen düşüncelerin etkisinden oldukça etkilenirler. Patolojik narsisizmde, birey olumsuz olarak eleştirildiğinde, çevresine karşı aşırı duyarlı tavırlar, öfke, saldırganlık vb. tutumlar sergileyebilirler (Kernberg ve Atakay, 2012). Rozenblatt (2002)'ye göre ise patolojik narsisizme sahip bireyler, beğenmedikleri ya da kendilerine tehdit

olarak gördükleri bir durumda, savunma mekanizması geliştirirler ve kendilik yapıları buna göre belirlenir. Bu süreçlere bakıldığında, kişinin kendilik yapısında şekillenmenin, homofobinin kendi içindeki tanımından yola çıkarak, eşcinsel bireylere beslenen düşmanca tavırlarla ilişkili olabileceğini varsayabiliriz. Literatüre baktığımızda ise homofobi ile narsisizm arasındaki ilişkiyi açıklayan çalışmalar oldukça azdır. Yapılan bir çalışmada vücut geliştiricilerde en yüksek düzeylerde narsisizm ve maskülen karakter yapısı olduğu, ancak homofobi düzeylerinde vücut geliştirmeyen gruba göre anlamlı fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Rubinstein, 2003). Dolayısıyla, literatürde homofobi ve narsisizm ile ilgili çalışmalara ve bu ilişkinin aydınlatılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada düşük, orta ve yüksek homofobi düzeylerine sahip yetişkinlerde agresyon ve narsisizm düzeyleri arasında farklılıklar olup olmadığını anlamak amaçlanmıştır. Bu tezde (1) Homofobi düzeyleri ile agresyon ve alt boyutları arasında ilişki var mıdır?, (2) Homofobi düzeyleri ve narsisizmi ölçen kendilik psikolojisi düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır? sorularına cevap aranacaktır. Bussy-Perry Agresyon Envanteri'nin alt boyutları fiziksel agresyon, düşmanlık, öfke ve sözel agresyondur (Evren ve ark, 2011). Kendilik Psikolojisi Envanteri'nin alt boyutları ise sağlıklı büyüklenmeci kendilik, savunmacı büyüklenmeci kendilik, sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ve savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosudur (Levi, 1994). Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği ile ise homofobi düzeyleri ölçülmüştür.

1.2. Araştırmanın Önemi

Literatürde, homofobi – agresyon ve homofobi – narsisizm ile ilişkiyi inceleyen çalışmalar oldukça azdır ve bu durum literatürde boşluk yaratmaktadır. Bu tez, bir sosyal sorun olan homofobi ile, agresyon ve alt boyutları, kendilik psikolojisi alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bununla birlikte bu çalışma diğerlerinden farklı olarak aynı anda homofobi, agresyon ve narsisizm ilişkisini inceleyen ilk çalışma olacaktır.

Bu çalışma ile Türk yetişkin örnekleme homofobinin agresyon ve narsisizm ile ilgili doğası anlanacak olup, bulunan bulgular eşcinsel bireylere karşı yapılan homofobik tutumların önlenmesi adına önem arz etmektedir.

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

Bu çalışmada, temel araştırma sorusu “Farklı homofobi düzeyleri ile agresyon ve narsisizm arasında ilişki var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

Bu temel amaç kapsamında aşağıda belirtilen alt sorulara ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır:

Soru 1: Farklı homofobi düzeylerine sahip yetişkin bireylerde agresyonun alt boyutları olan fiziksel agresyon, düşmanlık, öfke ve sözel agresyon arasında anlamlı farklar var mıdır?

Hipotez 1: Homofobinin kendi içindeki tanımından yola çıkarak, yüksek homofobi düzeyi olan bireylerin, düşük ve orta düzeyde homofobiye sahip bireylere göre, agresyonun alt boyutlarından en az birinde anlamlı olarak farklılıklar bulunması beklenmektedir.

Soru 2: Farklı homofobi düzeylerine sahip yetişkin bireylerde narsisizm alt boyutları olan sağlıklı büyülenmeci kendilik, savunmacı büyülenmeci kendilik, sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ve savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu arasında anlamlı fark var mıdır?

Hipotez 2: Kişinin kendilik yapısında şekillenmenin, homofobinin kendi içindeki tanımından yola çıkarak, eşcinsel bireylere beslenen düşmanca tavırlara sebep olabileceğini varsayabiliriz. Dolayısıyla, yüksek homofobi düzeyi olan bireylerin, düşük ve orta düzeyde homofobiye sahip bireylere göre, narsisizmin patolojik alt boyutlarından olan SAVBK ve SAVİEİ'nin en az birinde anlamlı olarak farklılıklar bulunması beklenmektedir.

Soru 3: Homofobi düzeyleri ile agresyon, alt boyutları ve narsisizm alt boyutları skorları arasında ilişki var mıdır?

Hipotez 3: Toplam homofobi skorları ile, agresyon, alt boyutları ve narsisizm alt boyutları skorları arasında anlamlı olarak ilişkiler bulunması beklenmektedir.

Soru 4: Homofobi, agresyon, alt boyutları ve narsisizm alt boyutları skorları cinsiyete göre anlamlı değişiklik gösterir mi?

Hipotez 4: Literatürdeki cinsiyetin homofobi üzerine etkisi düşünöldüğünde, toplam homofobi düzeylerinde erkeklerde, kadınlara göre anlamlı olarak daha fazla homofobi skorları bulunması beklenmektedir. Kadın ve erkek grupları arasında ise agresyon, alt boyutları ve narsisizm alt boyutları arasındaki farklılıklar incelenecektir.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada;

1. Farklı homofobi düzeyleri ölçölen yetişkin bireylerden oluşan örneklemin, Türkiye’deki popölasyonu temsil ettiği varsayılmıştır.
2. Örnekleme oluşturan yetişkin bireylerin, veri toplama araçlarındaki ölçekleri ve formları doldururken dürüst ve tarafsız davrandıkları varsayılmıştır.
3. Veri toplama araçlarından oluşan ölçek ve formların, geçerlilik ve güvenilirlik özelliklerinin, kullanılan örnekleme de doğru olduğu varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada homofobi düzeylerini ölçmek için Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği, agresyon düzeylerini ölçmek için Buss-Perry Agresyon Ölçeği ve narsisizm düzeylerini ölçmek için Kendilik Psikolojisi Envanteri kullanılmıştır. Bu yüzden bulgulardan yapılacak değerlendirmeler, bu ölçeklerden elde edilen verilerle sınırlıdır. Aynı zamanda, katılımcılardan elde edilen homofobi skorları, düşük, orta ve yüksek gruba ayrıldığında, her bir gruba ait örneklem sayısı toplam örneklem sayısından azdır. Dolayısıyla, toplam örneklem sayısının artması, düşük, orta ve yüksek homofobi gruplarından oluşan alt örneklem sayısını arttıracaktır ve

her bir grup için daha fazla olacak olan alt örneklem sayısı, araştırmanın özellikle alt boyut karşılaştırılması yaparken, çalışmadaki güvenilirliği artıracaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. HOMOFOBİ

Cinseli yönelimi farklı bireylerin dünyada geçmişten beri süregelen ayrımcılığa ve önyargıya maruz kaldıkları bilinmekle birlikte, özellikle heteroseksüel bireylerin eşcinsel bireylere karşı tutum ve davranışlarında düşmanlıklar ve homofobik yaklaşımlar var olabilmektedir (Herek, 1984). Homofobi en yaygın tanım olarak “erkek veya kadın eşcinsellere karşı düşmanlık tavrı” olarak belirtilmiştir (Fraïssé ve Barrientos, 2016). Ancak bu tanımlama genel anlamıyla oldukça sınırlıdır. Homofobi terimin popülerleşmesi ilk olarak Smith (1971) tarafından öne sürülmesiyle başlamıştır. Bu çalışma birçok psikoloğun eşcinselliği bir psikolojik rahatsızlık olarak görmesinin engellenmesi açısından önemlidir. Homofobi anlam olarak cinsel azınlıklara karşı her türlü önyargı, ayrımcılık veya şiddeti tanımlar. DSM’de yapılan değişiklikten sonra, psikolog ve psikiyatristler eşcinselliğin, cinsel yönelimlerin doğası gereği yanlış olmadığını fark etmişlerdir (Herek, 1984). Ancak Türkiye’de de homofobik tutumlar oldukça fazla olmakla birlikte (Esmer, 2011; Gelbal ve Duyan, 2006), dünya genelinde de eşcinsel bireylere yapılan homofobik yaklaşımlar eşcinsel bireylerin, cinsel yönelimlerini toplumdan saklamalarına sebep olmaktadır (Bakacak ve Öktem, 2014). Eşcinsel bireylerin maruz kaldığı istismarlar, fiziksel, sözlü saldırılar ve şiddet, toplumun hemen hemen her alanında gözlemlenmektedir (Kılıçaslan ve Toprak, 2017). Lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüel (LGBT)

bireyler, her ne kadar toplumsal olarak bütünleşme oluşumlarına gitse de, günümüzde, cinsel yönelimlerini açıkça ortaya koyan eşcinsel bireyler, stigmatizasyon, dışlanma, depresyon, madde bağımlılığı ve intihar gibi psikopatolojik sonuçlarla karşılaşabilmektedir (Eskin ve ark., 2005). Dolayısıyla, yetişkin bireylerde gözlemlenen homofobik tutum ve davranışların doğasını anlamak, eşcinsel bireylerin karşılaştığı sorunların çözümü açısından önemlidir.

2.2. CİNSEL YÖNELİM

Cinsel yönelim kavramına değinmeden önce, cinsiyet ve cinsel kimlik kavramlarını açıklamak konsepti anlamak adına önemlidir. Cinsiyet kelimesi (sex), doğumda bireyin sahip olduğu fizyolojik yapısı olarak tanımlanabilir. Bu tanım, bireyin genlerinin, hormonlarının, biyokimyasının, iç ve dış anatomisinin fiziksel bedeni etkilemek için nasıl birleştiğini gösterir (Lev, 2004). Bilinen cinsiyetler kadın ve erkek olmasına rağmen, her ikisine de tam olarak uymayan cinsel gelişim varyasyonları olabilmektedir (Fausto-Sterling, 1993). Örneğin cinsel gelişimde farklılıkları olan bireyler ya da intersex bireyler fizyolojik olarak erkek ve kadın cinsiyetinden farklıdırlar. Intersex bireylerin farklı cinsel kimlikleri vardır (Diamond, 2009). Bir kişinin kendine ait olan toplumsal cinsiyet algısı, kişinin cinsel kimliği (gender identity) olarak adlandırılırken, cinsiyet performansı ve canlandırması kişinin cinsiyet ifadesi olarak adlandırılır. Cinsel kimliğini tanımlayan kelimeler arasında kadın, erkek, transeksüel ve diğerleri bulunurken, maskulin, çift cinsiyetli, kadınsı ve daha birçok kelime cinsiyet ifadesini tanımlar. Sosyal kurumlar ve kültürler içinde, yüksek öğretim kurumları gibi cinsiyet anlayışlarında beklenen, doğumda erkek olarak atananların erkeksi erkekler olması ve doğumda kadın olarak atananların kadınsı kadınlar olması beklenmektedir. Farklılıklar ve alternatifler nadiren kabul edilir veya onaylanır (Bilodeau, 2007).

Cinsel yönelim (sexual orientation) ise bireyin başkalarına karşı romantik, cinsel veya duygusal çekiciliğini kapsar. İnsanların cinsel yönelimlerini tanımlamak için kullandıkları, aynı zamanda cinsel kimlik veya cinsellik olarak da bilinen etiketler oldukça fazladır. Bunlara örnek olarak heteroseksüel, gey,

lezbiyen, biseksüel, queer, aseksüellik sayılabilir. Cinsellik aynı zamanda kişinin kendisiyle veya başkalarıyla ilişki kurduğu eylemler olan cinsel davranışları da içerir (Fox, 2003; Kinsey ve ark., 1998). Heteroseksüellik, bireyin cinsel yöneliminin karşı cinsiyete olmasıyken, eşcinsellik ise cinsel yönelimin aynı cinsiyete yönelik olmasıdır. Biseksüel bireyler ise her iki cinsiyete karşı ilgi duyarlar.

Heteroseksizm, herkesin heteroseksüel olduğu varsayımına dayanır. Bu varsayım, kendilerini heteroseksüel olarak tanımlayan veya heteroseksüel ilişkiler içinde olanları ayrıcalıklı kılan tutum ve önyargıların sistematik bir şekilde kurumsallaşmasına yol açar. Heteroseksüel kimlikleri ve ilişkileri doğru norm olarak kabul eder ve dolayısıyla heteroseksüel olmayan bireylerden üstünlüğü varsayar. Daha önce tartışılan cinsiyet ikiliğine dayanarak, heteroseksizm, maskulinite ya da erkekliğin karşıt olduğu, feminenlik ya da kadınlıktan ayırt edilebilir fikrine dayanır. Örnek olarak, bu durum tüm bireylerin heteroseksüel olduğu varsayımına dayanmaktadır ve bu nedenle “çift” kelimesi yalnızca bir erkek ve kadın eşleşmesini ima etmektedir. Homofobi, heteroseksüel olmayan kişilere yönelik korku veya nefreti ve bu korku ile nefretten kaynaklanan davranışları ve dili tanımlayan bir heteroseksizm biçimidir (Herek ve ark., 1991). Heteronormatiflik terimi ise heteroseksizimden farklı olarak, cinsel kimliğin sosyal, kültürel ve politik kökenlerine vurgu yapmak amacıyla kullanılmıştır (van der Meer et al., 2003).

2.2.1. Heteroseksüellik

Türkiye’de ve dünyada yaygın olan, kabul gören cinsel yönelim tipi bireylerin karşı cinse yönelik ilgi duyduğu “heteroseksüelliktir” (Özkan, 2004). Brannon, (2016) kitabında ilk çocukluk dönemindeki cinsel etkinliğin henüz olgunlaşmadığını ve bu dönemde çocukların cinsel keşfinin aynı veya karşı cinsten çocuklarla oynanan oyunlar ile ortaya çıkabileceğini, ancak geç çocukluk ve ergenlik döneminde ise çocukların aynı cinsiyetten kendi yaşlıları ile arkadaşlık kurduğunu ve bu durumun her ne kadar heteroseksüellik etkinliklerini sınırlandırırsa da, karşı cinse duyulan heteroseksüel ilgiyi azaltmadığını speküle etmiştir. Aslında çocuklar heteroseksüellik ile ilgili etkileşimin farkındadırlar ve

bu da toplumdan edinilmiş cinsiyet rollerinin küçük yaşlarda kazanıldığını göstermektedir.

2.2.2. Eşcinsellik

Aynı cinsten bireylerin (erkek-erkek ve kadın-kadın) birbirlerine duydukları ilgileri tanımlamak için eşcinsellik (homoseksüellik) terimi kullanılmıştır (Brannon, 2016; Özkan, 2004). İlerleyen zamanlarda gey terimi sadece eşcinsel erkekler için kullanılırken, lezbiyen terimi ise eşcinsel kadınları tanımlamak için kullanılmıştır.

Eşcinselliğin etiyojisinin genetiğe atfetmek, eşcinselliğin değişmez ve kontrol edilemez olduğu ve bu nedenle bir seçim veya "yaşam tarzı" olmadığı anlamına gelir. Araştırmalar, eşcinselliğe yönelik olumlu tutumların kökeninin biyolojik olduğu inancıyla ilişkili olduğunu, olumsuz tutumların ise kökeninin kişisel seçim olduğu görüşüyle ilişkili olduğunu bulmuştur (Jayaratne, 2002; Wood ve Bartkowski, 2004). Eşcinselliğin kökenleri hakkındaki inançlar, tutumlarla güçlü bir şekilde ilişkili olduğundan, bu tür inançların nihayetinde sosyal davranışlarla ilgili olması muhtemeldir.

Bir bireyin aynı cinsiyetten cinsel yönelimine veya cinsel tercihinin katkıda bulunan faktörler tam olarak anlaşılmamıştır. Bu alanda genel terminolojinin kullanılmasının bile etiyojistik temeller hakkında çeşitli varsayımlar öneren altta yatan çıkarımları vardır. Eşcinselliğin kökenini açıklamak için (1) biyolojik ve (2) psikososyal olmak üzere iki ana bilimsel açıklama kategorisi önerilmiştir. Biyolojik teoriler anatomik, hormonal ve genetik faktörlerin eşcinselliğin oluşumunda rol alabileceğini öne sürmüştür (Allen ve Gorski, 1992; Blanchard, 2001; Hamer ve ark., 1993). Bu araştırmaların çoğundan elde edilen sonuçlar, örnekleme yanlılığı, ölçümlerin güvenilirliği, genelleştirilebilirlik, temsil edilebilirlik, kontroller, değişkenlerin işlemselleştirilmesi ve tekrarlama eksikliği ile ilgili sorunlar nedeniyle eleştirilmeye açıktır. Ek olarak, bugüne kadar homoseksüellik ile ilişkili tek, spesifik bir gen bulunmamıştır ve araştırmacılar lezbiyen bireylerde herhangi bir genetik bölgeyle eşcinsellik bağlantıları belirleyememişlerdir (Veniegas ve Conley, 2000). Eşcinselliğin genetik

temellerinin olmasının aksine, daha çok psikolojik ve sosyolojik temelli çalışmalar, eşcinselliğin etiolojisinde bireysel seçim ve karar verme, kimlik gelişimi, toplumsal hiyerarşiler, cinsiyet rolü kalıp yargıları, rol beklentileri ve uygunluğun rollerini araştırmaktadır. Ancak halen eşcinselliğin bir psikolojik patoloji olduğuna dair bilimsel olarak kanıtlanmış bir bulgu yoktur.

2.2.3. Biseksüellik

Biseksüel olduklarını söyleyen kadın ve erkeklerin, ya kendilerinin ya da başkalarının homofobisiyle yüzleşmekten korktukları için ve aynı zamanda dış açılmanın bir geçiş aşamasından geçtikleri için gerçek cinselliklerini inkar eden lezbiyen kadınlar ya da gey erkekler olduğu varsayılmıştır; çünkü bu bireyler ezilen bir azınlığın üyesi olmak istemezler (Esterberg, 1997). Bilimsel çalışmaların birçok alanında doğru olduğu gibi, biseksüellik üzerine araştırmalar popüler tavırlar tarafından şekillendirilmiştir. 1980'lerin ortalarına kadar, biseksüelliğin var olmadığına dair kültürel inanç, biseksüellik üzerine yapılan araştırmaların eksikliğine yol açmıştır. Paul (1985) önceki yapılan araştırmaları gözden geçirerek; araştırmacıların tipik olarak biseksüelliği tamamen görmezden geldiklerini, biseksüelleri gey erkekler ve lezbiyenler üzerine yapılan araştırmalardan dışlamak amacıyla belirlediklerini veya onları gey erkekler ve lezbiyenlerle bir araya getirdiklerini bulmuştur. Bazı araştırmacılar, en önemlisi Kinsey ve ark., biseksüelliğin "derecelerinin" temsil edilebileceği ve üzerinde çalışılabileceği bir cinsel süreklilik kavramını zaten tartışmış olsalar da (Kinsey ve ark., 1998, 2003), Kinsey'in geleneğini izleyen bazı araştırmacılar, biseksüelliği "daha az" eşcinsellik derecesi olarak kavramsallaştırmıştır (Bell, 1975). Ancak, biseksüellikte gözlemlenen kadın ve erkeğin her ikisine duyulan cinsel arzu, toplumlarda oldukça yaygındır (Baird ve Doğan, 2004).

2.3. AGRESYON

Agresyon (saldırganlık), biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel faktörlerin karmaşık bir etkileşimi içinde gelişen çok boyutlu bir yapıdır (Moyer, 1968; Vitoratou ve ark., 2009) ve başkalarına zarar vermeyi hedefleyen davranışları içerir. Agresyon, klinik bozukluklarda, uyumsuz ve sosyal olarak uygunsuz

davranışlarla bağlantılı süreçlerde, hatta okulda veya iş birliğindeki çatışmalarda önemli bir rol oynamaktadır (Grumm ve von Collani, 2009). Birçok heteroseksüel, tıpkı birçok gey ve lezbiyen insanın heteroseksüel deneyimler yaşamış olduğu gibi, eşcinsel davranışlarda bulunmuş veya aynı cinsiyetten çekicilik deneyimlemiş olabilir. Sonuç olarak, eşcinselliğin damgalanmış statüsü nedeniyle, bu tür bireyler gey veya lezbiyen olarak etiketlenme olasılığından endişe duyabilirler, bu da eşcinsel bireylere karşı düşmanlık veya açık saldırganlıkla dışa vurulabilmektedir (Herek, 2000). Dolayısıyla, homofobi ile agresyon arasında ilişki olması muhtemeldir.

Araştırmacılar tarafından aktif ve pasif, edilgen, yıkıcı vb. farklı saldırganlık çeşitleri öne sürülmüştür (Hasta, 2017; Kuru ve Var, 2009). Örneğin yıkıcı saldırganlık; bireylerin kendisine zarar veren kaynağa zarar vermeyi amaçlayan ve düşmanlık içeren saldırganlık biçimidir (Kiper, 1984). Edilgen saldırganlıkta ise bireyler gerçek amaçlarını bildirmeden pasif bir davranış sergileyerek, saldırganlık duygularını ortaya çıkarırlar. Bu tür davranışlar genelde sözel olarak ortaya çıkar ve tipik olarak iğneleme ve alay etme durumu söz konusudur (Bostan ve Kılıçgil, 2008). Buss ve Perry (1992)'ye göre ise saldırganlık yapıları dört boyuttan oluşmakta ve bunlar; (1) “sözel saldırganlık”, (2) “fiziksel saldırganlık”, (3) “öfke” ve (4) “düşmanlık” olarak tanımlanmaktadır. Saldırgan tutum sergileyen bireylerdeki düşmanlık, bir diğer bireye karşı hoşlanmama duygusunu içermekte iken, öfke ise biyolojik kökeni olan, bireyin günlük yaşamında düşmanlık duygusu sonucu deneyimlediği saldırganlık yapısıdır (Buss ve Perry, 1992). Fiziksel saldırganlık ise saldırganlık beslenen kişiye zarar vermeyi amaçlarken, sözel saldırganlık öfkenin dışa vurulmuş hali olarak tanımlanabilir (Buss ve Perry, 1992).

Eşcinsel erkek ve kadınların ayrımcılığa maruz kaldığı ve büyük çoğunluğunun cinsel yönelimleri yüzünden mağdur olduğu bilinen bir gerçektir (Fassinger, 1991). Örneğin, homofobi ile fiziksel saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu daha önce yapılan bir çalışmada kanıtlanmıştır (Bernat ve ark., 2001). Çalışmada, kendini heteroseksüel olarak tanımlayan 52 erkek üniversite öğrencisi, homofobik ve homofobik olmayan gruplara ayrılmıştır. Fiziksel

saldırganlık, araştırmada cinsel içerikli video izlenmesi sonrasında rekabetçi tepki suresi ile arasındaki ilişkiyi inceleyerek analiz edilmiştir. Katılımcılara rakip olarak atanan hayali homoseksüel ve heteroseksüel kişilerin demografik soruları yanıtlarken verdiği cevapları içeren videoları izleyen katılımcıların, rakibe elektrik şok uygulaması istenmiştir. Ardından duygusal tepkiler değerlendirilmiştir. Homofobik grup, homoseksüel rakibin video kasetini izledikten sonra homofobik olmayan gruba gore belirgin ölçüde daha fazla olumsuz agresyon, kayĐı ve öfke-düşmanlık bildirmiştir. Homofobik grup, hayali eşcinsel rakibe karşı anlamlı ölçüde daha saldırgan bulunurken, homofobik ve homofobik olmayan gruplar arasında hayali heteroseksüel rakibe yönelik saldırganlık açısından anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Sonuç olarak, homofobik tutumlar ile fiziksel saldırganlık arasında ilişki bulunmuştur. Başka bir çalışmada ise, cinsel önyargı ve öfkenin eşcinsellere olan saldırganlıktaki roli incelenmiştir. Çalışma kapsamında 165 heteroseksüel erkek iki farklı erotik videodan birincisine erkek-erkek, erkek-kadın ve ikincisine heteroseksüel erkek rakip ve eşcinsel erkek rakip olmak koşuluyla izledikleri gruplara rasgele atanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına gore, iki erkeğin erotik görüntüsünü gören katılımcılarda, kadın-erkek erotik görüntüsünü izleyen katılımcılara göre anlamlı ölçüde daha fazla öfke düzeylerine sahip olduğu bulunmuştur. Cinsel nyargısı olmayan erkeklerde ise iki grup arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (Parrott ve Zeichner, 2005). Başka bir çalışma ise, okulda homofobik tutumlar ile homofobik zorbalık arasındaki karşılıklı ilişkileri incelemiştir. Diğer çalışmalara benzer şekilde, homofobik davranışlar homofobik agresyonla ilişkilendirilmiştir (Orue ve Calvete, 2018). Her ne kadar homofobi ile agresyon arasında ilişkiyi destekleyen çalışmalar olsa da bu çalışmaların sayısı literatürde oldukça azdır. Özellikle Bussy ve Perry (1992)'de tanımladığı, saldırganlığın dört boyutunun homofobi düzeyleri ile ilişkisinin araştırılması literatürdeki eksikliği dolduracaktır.

2.4. NARSİSİZM

Narsist bireyler, kibir, gösteriş, başkalarından hayranlık duyma ihtiyaı gibi Narsistik Kişilik Bozukluğu için tanılama kriterlerini gösterirler ve DSM

tarafından önerildiği gibi, kişilerarası ilişkilerde duygusuz, çekişmeli ve düşmanca yaklaşımlar ve empatide eksikliklere sahiptirler (APA, 2013). Narsisizm ile ilgili teoriler, narsisizmin genel olarak narsisistik büyüklenmeciliğe ve narsisistik savunmacılığa kategorize edilebilecek farklı boyutları veya çeşitleri olduğunu öne sürmüştür. Büyüklenmeyle ilgili olan narsisizmde bireyler için kullanılan terimler arasında kötü huylu, açık, umursamaz, manipülatif, kibirli ve psikopat terimleri vardır. Alternatif olarak, daha çok savunmacılıkla ilgili sunumlara sahip bireyleri tanımlamak için kullanılan terimler, gizli, hipervijilant, telafi edici ve utangaçtır (Cain ve ark., 2008). Büyüklenmeci ve savunmacı narsisizm ayırımına ek olarak, normal ve patolojik narsisizm arasında da bir ayırım yapılmıştır. Pincus ve Lukowitsky, (2010) narsisizmin psikolojik ihtiyaçları ve düzenleyici mekanizmaları yansıtan hem normal hem de patolojik ifadelerle sahip olduğunu ve kendini geliştirme ve onaylama ihtiyaçlarının yönetilmesinde bireysel farklılıklara yol açtığını öne sürmektedir. Ancak, normal ve patolojik ayırımın yerine, savunmacı narsisizm olarak nitelendirilen narsisizmin, kendi özelliklerine göre büyüklenmeci narsisizmden farklı özellikleri yansıttığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, normal ve patolojik ayırımın yerine, büyüklenmeciliğin patolojik olarak normal sayılabileceği ve savunmacı narsisizmin; savunmacı özelliklere göre büyüklenmeci narsisizmden farklı olduğu, büyüklenmeci narsisizmin patolojik olmayan narsisizm olarak nitelendirilirken, savunmacı narsisizmin patolojik olarak karakterize edildiği derlemeler mevcuttur (Miller ve ark., 2014).

Narsisizmde gözlemlenen “psikolojik ilginin kendilik üzerinde yoğunlaşması”, kendilik ile oluşan psikopatolojilerde önem arz etmektedir (Anlı ve Bahadır, 2007). Ancak, Kohut’a göre sağlıklı bir gelişimsel süreç olarak nitelendirilebilecek olan narsisizm, normal gelişim sürecindeki bozulmalarla patolojik boyut kazanabilir (Kohut, 1998). Slyter (1989), Kohut’un kendilik psikolojisi kuramını genişleterek, sağlıklı ve savunmacı narsisizmi ölçen “Kendilik Psikolojisi Envanteri’ni” geliştirmiş ve psikometrik yeterliliğini valide etmiştir. Bu envanter dört alt-boyuttan oluşmaktadır. Bunlar (1) sağlıklı büyüklenmeci kendilik, (2) savunmacı büyüklenmeci kendilik, (3) sağlıklı

idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ve (4) savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosudur.

2.4.1. Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik (SAGBK)

Kendilik psikolojisinde sağlıklı büyüklenmeci kendilik, gerçekçi ve pozitif kendine güven ile karakterize edilir. Bireylerin sahip olduğu gerçekçi hırs ve amaçlar, zorluklara rağmen hedefe yönelik amaç belirlemek, çeşitli aktivitelerden haz duyma ve sağlıklı girişkenlik, sağlıklı büyüklenmeci kendilik ile kendisini gösterir. Sonuç olarak, daha yaratıcı, kendisi ile barışık ve kendisine güvenen bireyler, sağlıklı büyüklenmeci kendilik düzeyleri yüksek bireylerdir (Slyter, 1989).

2.4.2. Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik (SAVBK)

Kendilik yapısının bu kısmında ortaya çıkan aşırı kendine güven, bireyin kendisinin diğer bireylerden üstün hissetmesi, kendisinin özel ya da mükemmel olduğunu düşünmesi ile karakterize olur. Kişinin diğer bireyler tarafından onaylanma ve mükemmeliyetçiliğine yanıt bulma isteği, diğer bireylerden talep edilen ilgi ve anlaşılma duyguları ile ilgilidir. Bireye meydan okunması durumunda ise, davranışları küstahlaşabilir veya yalan söyleme tavrı takınabilir (Slyter, 1989).

2.4.3. Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SAGİEİ)

Kendilik yapısında sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu, diğer bireylerin kaliteli gerçekçiliklerine sağlıklı olarak hayranlık duymayı ve sağlıklı gelişimi desteklemesiyle karakterizedir. Bu kısımda bireyler üretkendir, bireylerde empati yetenekleri yüksektir, kendi hırslarını kontrol ederler, hedefleri, değerleri, idealleri ve standartları organize eder ve içselleştirilmiştir (Slyter, 1989).

2.4.4. Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SAVİEİ)

Kendilik yapısının bu kısmında, önemli diğer bireylere bakma isteği ve onların mükemmelliklerine bağlanma eğilimi ile karakterize olmuştur. Dolayısıyla, düzgün gitmeyen bir durumla karşılaşıldığında (örneğin; hayal kırıklığına uğratılmak), bireylerde depresyon, alaycılık, kıskançlık gibi karşı reaksiyonlar oluşabilir. Bireyler için, önemli ötekiler çok önemlidir. Önemli

ötekilerden ayrılma olması durumunda bireylerde geri çekilme ya da depresyon oluşabilir.

Narsisizmin birincil özelliğinin, benlik saygısını deneyimleme ve düzenleme yetersizliğini içerdiği konusunda bazı görüşler vardır (Chessick, 1985). Sağlıklı narsisizm, sağlıklı benlik saygısına giden yolda bir ara süreç olarak kavramsallaştırılabilir. Sağlıklı narsisizm, zayıflıkların ve sınırlamaların kabulünün yanı sıra kişinin güçlü yönlerinin ve yeteneklerinin gerçekçi bir şekilde kabul edilmesini içerir. Sağlıklı bir şekilde kendini kanıtlamanın ve kendini ifade etmenin daha mümkün hale gelmesini sağlar (Johnson, 1994). Masterson ve Klein (1989), sağlıklı narsisizmin sağlıklı adaptasyon için hayati önem taşıdığını belirtmiştir. Bireylerin özsaygı veya ilgi, ideal ve hırs peşinde koşmak için gerekli olan olumlu duygulardan oluşan sağlıklı bir narsisizmden bahsetmiştir. Gerçek benliğin tüm yeteneklerinin, başkalarının mutluluğunu hesaba katarak, birinin ne istediğini ve neye ihtiyacı olduğunu belirleme ve onların peşinden gitme kapasitelerini içeren normal narsisizm başlığı altında olduğunu öne sürer. Eşcinsel bireylere karşı yapılan homofobik tutum, davranışlar ve düşmanlık; bireylerin eşcinsel bireyleri kabul etmemesi ve dolayısıyla saygı duymaması, homofobi düzeyi yüksek bireylerdeki kendilik yapısındaki bozukluklardan kaynaklanmış olabilir. Bu açıdan bakıldığında, kendilik yapısını içeren patolojik narsisizm alt boyutları homofobik bireylerde bozulmuş olabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde, çalışmada kullanılan yöntemler; araştırmanın dizaynı, örneklem, veri toplama araçları, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgiler verilecektir.

3.1. Araştırmanın Dizaynı

Bu çalışmada kullanılan örneklem Türkiye’de yaşayan 18 yaş üzeri yetişkin bireylerdir. Çalışmada kullanılan ve katılımcıların demografik bilgilerini ölçen sosyo-demografik form, katılımcıların homofobi düzeylerini belirlemek için kullanılan ve eşcinsel bireylere karşı tutumları ölçen Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ), katılımcıların agresyon düzeylerini ölçen Buss-Perry Agresyon Ölçeği (BPAÖ) ve katılımcıların narsisizm düzeylerini ölçen Kendilik Psikolojisi Envanteri (KPE), www.surveymonkey.com adlı web-sitesi üzerinden araştırmaya katılmayı onaylayan gönüllü bireylere doldurtulmuştur. Elde edilen veriler ile kantitatif bir çalışma yapılmış olup, araştırmaya katılan katılımcılarda gözlemlenen homofobi düzeyleri, düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu üç grup arasındaki homofobi skorları, katılımcıların total agresyon ve BPAÖ alt-boyutları, KPE alt-boyutları ile karşılaştırılarak, üç grup arasında anlamlı bir fark olup olmadığı istatistiksel olarak incelenmiştir.

3.2. Örneklem Seçimi

Bu çalışmanın örneklemini Türkiye’deki 18 yaş üzeri yetişkin bireylerden oluşan 235 katılımcı grubu oluşturmaktadır. www.surveymonkey.com üzerinden 319 kişiye sosyo-demografik form ve ölçek soruları internet üzerinden dağıtılmış olup, 84 kişi anket sorularını bazılarını tamamlamamıştır. Bu yüzden, bu katılımcıların cevapları verilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini etkileyebileceği için çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmaya katılan katılımcıların 161’i (%68,5) kadın ve 74’ü (%31,5) erkektir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılacak verilerin toplanması için (i) Sosyo-demografik Form, (ii) Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ), (iii) Buss-Perry Agresyon Ölçeği (BPAÖ) ve (iv) Kendilik Psikolojisi Envanteri (KPE) kullanılmıştır.

3.3.1. Sosyo-demografik Form

Katılımcıların yaş, cinsiyet, ve psikiyatrik ilaç kullanımı ile ilgili kişisel bilgileri içeren sorulardan oluşan Sosyo-demografik Form, çalışmaya katılan gönüllülerin hepsine doldurtulmuştur. Katılımcıların yaşları 18 ile 70 arasındadır.

3.3.2. Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ)

Eşcinsel bireylere karşı tutum ve davranışları analiz etmek için Türkçe Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ) kullanılmıştır. Orijinal HRHÖ, 25 maddeden oluşmasına rağmen (Hudson ve Ricketts, 1980), Sakallı ve Ugurlu, (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Türkçe'ye uyarlanan ölçek, 24 maddeden oluşmaktadır ve yüksek iç tutarlılık katsayısına sahiptir. Orijinal ölçeğin cronbach α değeri 0.90 (Hudson ve Ricketts, 1980) iken, Türkçe ölçeğin cronbach α değeri 0.94'tür (Sakallı ve Ugurlu, 2002). HRHÖ, 6'lu puan skalasından oluşan Likert tipi ölçektir ve her bir maddenin puanlaması 1 (Hiç katılmıyorum) ile 6 (Tamamen katılıyorum) arasında değişmektedir. Ölçekte yer alan sorulardan 5, 6, 8, 10, 11, 13, 17, 18, 23 ve 24. maddeler ters ifadelerdir. Bu yüzden, bu sorular, tersine çevrilerek toplam HRHÖ skorları bulunmuştur. Ardından toplam HRHÖ, literatürde daha önce önerildiği üzere veri setindeki çeyreklerarası aralık (persentil) hesaplanarak; düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Toplam HRHÖ skorlarında, 25. Persentil ve daha küçük değerler düşük homofobi düzeylerini, 26-75 arasındaki persentil değerleri orta homofobi düzeylerini ve 75'ten büyük persentil değerleri yüksek homofobi düzeylerini ifade etmektedir. Literatürde daha önce yapılan bir çalışmada, bir veriyi üç gruba ayırmanın, medyan ayırma yöntemiyle iki gruba (düşük-yüksek) ayırmaya kıyasla daha güvenilir olduğu belirtilmiştir (Gelman ve Park, 2009). Ardından, düşük, orta ve yüksek homofobi skorlarına sahip gruplar, BPAÖ alt

boyutları ve KPE alt boyutları ile arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için istatistiksel olarak analiz edilmiştir.

3.3.3. Buss-Perry Agresyon Ölçeği (BPAÖ)

Bu çalışmada agresyon düzeylerini ölçmek için, Buss-Perry Agresyon Ölçeği (BPAÖ)'nin Türkçe formu kullanılmıştır (Evren ve ark., 2011). Orijinali 29 maddeden oluşan BPAÖ, Buss ve Perry tarafından 1992'de agresyonu ölçmek için geliştirilmiştir. Agresyon ile ilgili dört alt-maddeden oluşan ölçek aynı zamanda, agresyonun alt boyutlarından fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke ve düşmanlık gibi değişkenleri de ölçmektedir (Buss ve Perry, 1992). Türkçe BPAÖ'de toplam 29 maddeden oluşmakla birlikte, kullanılan ölçekte 7 ve 18 numaralı sorular ters ifadeden oluşmaktadır. Bu yüzden, bu soruların cevapları tersine çevrilmiştir ve toplam BPAÖ hesaplanmıştır. Fiziksel agresyon (sorular 1-9), sözel agresyon (sorular 10-14), öfke (sorular 15-21) ve düşmanlık (sorular 22-29) alt boyutlarına ait skorlar, daha önce yayınlanan Evren ve ark. (2011)'de belirtildiği üzere ayrı ayrı hesaplanmıştır. BPAÖ, 5'li Likert formatında puan skalasından oluşmaktadır ve her bir maddenin puanlaması 0 (Tamamen benim özelliğim değil) ile 4 (Tamamen benim özelliğim) arasında değişmektedir. Buss ve Perry, orijinal ölçeğin iç tutarlılık katsayısını gösteren toplam cronbach α değerini 0.89 olarak bulmuştur. Orijinal ölçekte, fiziksel agresyon alt ölçeği cronbach α 0.85, sözel agresyon alt ölçeği cronbach α 0.72, öfke alt ölçeği cronbach α 0.83 ve düşmanlık alt ölçeği cronbach α 0.77 olarak bulunmuştur. Evren ve ark. (2011) ise Türkçe versiyonunun toplam cronbach α değerini 0.93 olarak bulmuştur. Ancak Evren ve ark. (2011) faktör analizi yaparken BPAÖ öfke ve sözel agresyon alt boyutlarının faktör yükleri temel bileşenler analizinde ayrılmamıştır. Başka bir çalışmada ise BPAÖ Türkçe versiyonunun alt boyutlarının cronbach α değerleri ise fiziksel agresyon alt ölçeği için 0.78, sözel agresyon alt ölçeği için 0.48, öfke alt ölçeği için 0.71 ve düşmanlık alt ölçeği için 0.71 bulunmuştur (Madran, 2013).

3.3.4. Kendilik Psikolojisi Envanteri (KPE)

Bu çalışmada sağlıklı ve savunmacı narsisizmi ölçmek amacıyla Kendilik Psikolojisi Envanteri (KPE)'nin Türkçe versiyonu kullanılmıştır (Anlı ve Bahadır, 2007). Orijinal KPE, Susann Lyn Slyer tarafından geliştirilmiştir (Slyter, 1989) ve

60 sorudan oluşmaktadır. KPE'nin 4 alt boyutu vardır; bunlar, (1) kendiliğin pozitif yönlerini ölçen Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik (SAGBK), ve (2) Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SAGİEI), ve kendiliğin patolojik yönlerini ölçen (3) Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik (SAVBK) ve (4) Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SAVİEI) alt boyutlarıdır. Her bir alt boyut 15 sorudan oluşmaktadır. Likert formatında skorlanan KPE'de puanlama 1 (Tamamıyla size uymuyor) ile 6 (Tamamıyla size uyuyor) arasındadır. SAGBK (2, 6, 8, 9, 14, 17, 19, 29, 31, 35, 46, 47, 48, 53, 54), SAVBK (1, 7, 11, 18, 22, 26, 27, 28, 36, 28, 43, 44, 45, 58, 60), SAGİEI (4, 5, 9, 12, 13, 15, 20, 24, 25, 30, 32, 39, 40, 49, 55) ve SAVİEI (3, 10, 16, 21, 23, 33, 37, 41, 42, 50, 51, 52, 56, 57, 59) ölçeğin her bir alt boyutuna karşılık gelen sorulardır. KPE'nin alt boyutlarında iç tutarlılık katsayısını gösteren cronbach α değerleri 0.79 ile 0.87 arasındadır. KPE, Türkçe'ye uyarlanmış ve geçerlilik ve standardizasyonu yapılmış bir envanterdir (Levi, 1994).

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

3.4.1. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplanmasına başlanmadan önce, Üsküdar Üniversitesi Araştırma Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Veriler toplanmadan hemen önce www.surveymonkey.com üzerinden araştırmaya katılım hakkında gönüllülere, (i) çalışmanın gerçek amacı, (ii) 18 yaş üzeri yetişkin birey olma kriteri, (iii) çalışmanın anonim yürütüleceği ve (iv) çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı ve istendiği zaman soruları yanıtlamadan araştırmayı terk edebileceği hakkında bilgi verilmiştir. Katılımcılardan sonuçların güvenilirliğine etki edeceği için anketleri yanıtlarken dürüst olmaları istenmiştir. Katılımcıların tüm form ve ölçekleri yanıtlama süresi ortalama olarak 14 dakika sürmüştür.

Çalışmaya onay veren ve anket yanıtlarını eksiksiz tamamlayan 235 katılımcının verileri IBM SPSS İstatiksel Analiz programı versiyon 26 kullanılarak analiz edilmiştir. www.surveymonkey.com sitesindeki veriler Excel dosyası olarak indirilmiş, ardından SPSS programına girilmiştir. Verilerin

analizinde çeşitli istatistiksel testler kullanılmış olup, güven aralığı %95 olarak kabul edilmiş, gruplar arası $p < .05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

3.4.2. Verilerin Analizi

IBM SPSS programı 26. versiyon kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Ölçeklerden elde edilen verilerin dağılımını belirlemek amacıyla Tanımlayıcı İstatistiksel analiz kullanılmıştır. Her bir ölçek sorusu, sorulara verilen iç tutarlılığı ölçmek amacıyla güvenilirlik analizine tutulmuştur. Farklı homofobi düzeylerini gösteren gruplar arasında agresyon ve narsisizm alt boyutları skorları ile anlamlı fark olup olmadığını anlamak için Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U analizleri yapılmıştır. Farklı homofobi grupları arasındaki BPAÖ alt boyutları ve KPE alt boyutları arasındaki veri grafikleri Graphpad Prism programında SPSS'ten alınan verilerin aktarılmasıyla görselleştirilmiştir. Aynı zamanda, kullanılan ölçekler arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla Spearman korrelasyon analizi yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Bulgular

Bu bölümde, araştırma için toplanan verilerden, çalışmanın sorusu ve araştırmanın hipotezlerine dair bilgi edinmek amacıyla yapılan istatistiksel analizlerin bulgularına değinilmiştir.

4.1. Sosyo-demografik Analiz

Tablo 4.1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

		Kişi Sayısı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	74	31.5
	Kadın	161	68.5
Yaş	18-70 (34.76±10.38)	235	100

Bu çalışmaya katılan 235 gönüllünün cinsiyet değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında; 74'ünün (%31,5) erkek, 161'inin (%68,5) kadın olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan gönüllülerin yaşları 18 ile 70 arasında değişmektedir. Ortalama yaş ve standart sapma 34.76 ± 10.38 'dir.

4.2. Ölçek Analizleri

4.2.1. Ölçeklerin Normallik Dağılımları

Tablo 4.2: Ölçeklerin Tanımlayıcı İstatistikleri ve Normalliği Gösteren Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	N	Ortalama	Std. Sapma	Çarpıklık		Basıklık	
	İstatistik	İstatistik	İstatistik	İstatistik	Std.Hata	İstatistik	Std. Hata
HRHÖ Toplam	235	68.2511	30.51735	0.555	0.159	-0.588	0.316
BPAÖ Toplam	235	34.1787	16.68877	1.209	0.159	2.794	0.316
BPAÖ Fiziksel Agresyon	235	8.8681	5.74713	1.447	0.159	2.947	0.316
BPAÖ Sözel Agresyon	235	7.7617	3.84789	0.680	0.159	0.558	0.316
BPAÖ Öfke	235	8.7915	5.62381	0.680	0.159	0.239	0.316
BPAÖ Düşmanlık	235	8.7574	6.42218	0.939	0.159	0.475	0.316
KPE SAGBK	235	68.2383	10.05682	-0.136	0.159	-0.135	0.316
KPE SAVBK	235	46.5106	12.57741	0.439	0.159	-0.289	0.316
KPE SAGİEİ	235	69.2255	8.11695	-0.163	0.159	-0.132	0.316
KPE SAVİEİ	235	49.0085	11.88873	0.513	0.159	0.119	0.316
Geçerli Toplam N	235						

Ölçeklerin dağılımını anlamak için çarpıklık ve basıklık testi kullanılarak HRHÖ, BPAÖ ve alt boyutları ve KPE alt boyutlarının normallik analizi yapılmıştır. Normallik varsayımı için çarpıklık ve basıklık katsayı değerlerinin standart hataya bölünmesiyle elde edilen değerler -2 ile +2 arasında olması beklenmektedir (Srivastava, 1984). Ancak -3 ile +3 arasındaki çarpıklık ve basıklığın normal olarak kabul edilebileceğini gösteren literatür çalışması vardır (Lin et al., 2012). Dolayısıyla, çarpıklık ve basıklık değerlerinin standart hataya bölünmesiyle elde edilen değerler -2 ve +2 dışında olduğu için ölçeklerden elde edilen dağılımın normallik varsayımına uymadığını söyleyebiliriz. Aynı zamanda, Kolmogorov-Smirnov testi ile dağılımın normal olmadığı doğrulanmıştır ($p < .05$).

Bu sebepten ötürü, ölçekleri analiz ederken parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

4.2.2. Ölçeklerin İç Tutarlılık Analizleri

Tablo 4.3: Ölçeklerden Elde Edilen Verilerin İç Tutarlılık Katsayılarının Değerleri

Kullanılan Ölçek Adı	Cronbach α	Soru Sayısı (N)
HRHÖ	0.961	24
BPAÖ	0.905	29
BPAÖ Fiziksel Agresyon	0.792	9
BPAÖ Sözel Agresyon	0.774	5
BPAÖ Öfke	0.846	7
BPAÖ Düşmanlık	0.840	8
KPE SAGBK	0.868	15
KPE SAVBK	0.868	15
KPE SAGİEİ	0.756	15
KPE SAVİEİ	0.857	15

Ölçeklerden elde edilen verilerin güvenilirliğini gösteren iç tutarlılık katsayısı her bir ölçek için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Toplam 24 sorudan oluşan ve homofobi düzeylerini ölçen HRHÖ'nün cronbach α değeri 0.961 olarak bulunmuştur. Bu değer Türkçe'de geçerlilik ve güvenilirliği Sakallı ve Uğurlu (2002) tarafından hesaplanan HRHÖ'nün değeri olan 0.94 ile paraleldir. Toplam 29 sorudan oluşan ve agresyonu ölçmek için kullanılan BPAÖ'nin cronbach α değeri bu çalışmada 0.905 olarak bulunmuştur. Bu değer Evren ve diğerlerinin (2011) hazırladığı Türkçe BPAÖ'nün cronbach α değeri olan 0.93'e oldukça yakındır. BPAÖ'nün alt boyutlarından fiziksel agresyon 9 alt sorudan oluşmaktadır ve cronbach α değeri bu çalışmada 0.792 olarak bulunmuştur. 5 alt sorudan oluşan BPAÖ sözel

agresyonun ise cronbach α değeri bu çalışmada 0.774'tur. 7 alt sorudan oluşan BPAÖ öfkenin cronbach α değeri 0.846 iken, 8 alt sorudan oluşan BPAÖ dūřmanlık alt boyutun cronbach α değeri ise 0.840 olarak bulunmuştur. Daha önce yapılan bir çalışmada, ise BPAÖ Türkçe versiyonun alt boyutlarının cronbach α değerleri, fiziksel agresyon alt ölçeği için 0.78, sözel agresyon alt ölçeği için 0.48, öfke alt ölçeği için 0.71 ve dūřmanlık alt ölçeği için 0.71 bulunmuştur (Madran, 2013). Dolayısıyla BPAÖ alt boyutları için bulunan iç tutarlılık katsayıları oldukça yüksektir ve literatüre paraleldir. KPE'nin kendiliğin pozitif yönlerini ölçen her biri 15 sorudan oluşan Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik (SAGBK), ve Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SAGİEİ), ve kendiliğin patolojik yönlerini ölçen Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik (SAVBK) ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SAVİEİ) alt boyutlarının cronbach α değerleri sırasıyla 0.868, 0.756, 0.868 ve 0.857 olarak bulunmuştur. Bu değerler orijinal KPE'nin alt boyutlarına paralel olmakla birlikte, verilen iç tutarlılığının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir (Slyter, 1989).

4.2.3. Alt Ölçekler Arası İlişkinin İncelenmesi

Çalışmada kullanılan ölçekler ve alt boyutları arasında ilişki olup olmadığını anlamak maksadıyla Spearman korrelasyon analizi yapılmıştır (Tablo 4.4).

Tablo 4.4: Homofobi, BPAÖ ve Alt boyutla ve KPE Altboyutları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman Korrelasyon Sonuçları

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. HRHÖ Toplam	ρ	1,000									
2.BPAÖ Total	ρ	0,053	1,000								
3. BPAÖ Fiziksel Agresyon	ρ	,195**	,653**	1,000							
4. BPAÖ Sözel Agresyon	ρ	-,137*	,658**	,302**	1,000						
5. BPAÖ Öfke	ρ	0,014	,825**	,446**	,500*	1,000					
6. BPAÖ Düşmanlık	ρ	0,028	,714**	,263**	,284*	,473**	1,000				
7. KPE SAGBK	ρ	-0,046	-,174*	-0,054	-0,043	-,230*	-,149*	1,000			
8. KPE SAVBK	ρ	0,024	,419**	,154*	0,120	,381**	,539**	-,499**	1,000		
9. KPE SAGİEİ	ρ	-0,099	-0,065	-0,030	0,012	-0,075	-0,101	,720**	-,265*	1,000	
10. KPE SAVİE	ρ	,130*	,388**	0,113	0,122	,292**	,563**	-,328**	,830**	-0,089	1,000

**p<0.01, *p<0.05, İstatistiksel Olarak Anlamlı

Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, toplam Homofobi skorları, BPAÖ Fiziksel Agresyon skorları ($\rho=.221$, $p<.01$), ve KPE Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları ($\rho=.130$, $p<.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır. Toplam homofobi skorları ile BPAÖ Sözel Agresyon skorları ($\rho=-.137$, $p<.05$) arasında ise anlamlı olarak negatif yönde ilişki vardır.

Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, toplam Agresyon skorları ile fiziksel agresyon ($\rho=.653$, $p<.01$), sözel agresyon ($\rho=.658$, $p<.01$), öfke ($\rho=.825$, $p<.01$), düşmanlık ($\rho=.714$, $p<.01$) ve patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyükleme Kendilik ($\rho=.419$, $p<.01$) ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ($\rho=.388$, $p<.01$) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır. Toplam Agresyon skorları ile kendiliğin pozitif

yönlerini ölçen Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik ($\rho = -.174, p < .01$) arasında anlamlı olarak negatif yönde bir ilişki vardır.

Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, fiziksel agresyon skorları ile sözel agresyon ($\rho = .302, p < .01$), öfke ($\rho = .446, p < .01$), düşmanlık ($\rho = .263, p < .01$) ve KPE Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ($\rho = .154, p < .05$) skorları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır.

Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, sözel agresyon skorları ile öfke ($\rho = .500, p < .01$), düşmanlık ($\rho = .284, p < .01$) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır.

Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, öfke ile düşmanlık ($\rho = .548, p < .01$), patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ($\rho = .445, p < .01$) ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ($\rho = .348, p < .01$) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır. Öfke ile kendiliğin pozitif yönlerini ölçen Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik ($\rho = -.230, p < .01$) arasında anlamlı olarak negatif yönde bir ilişki vardır.

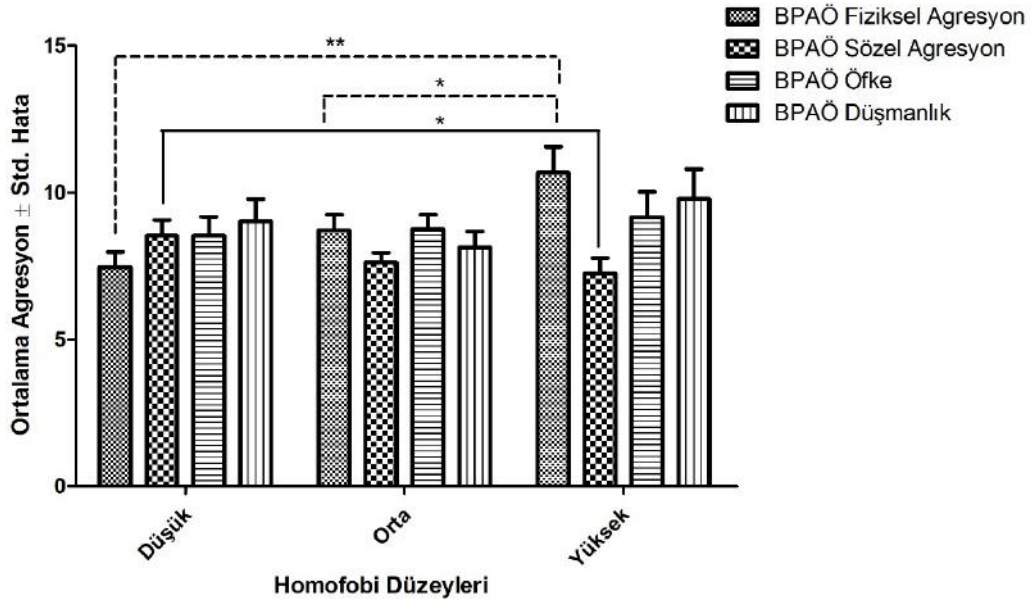
Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, düşmanlık ile patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ($\rho = .381, p < .01$) ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ($\rho = .292, p < .01$) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır. Düşmanlık ile kendiliğin pozitif yönlerini ölçen Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik ($\rho = -.230, p < .01$) arasında anlamlı olarak negatif yönde bir ilişki vardır.

Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, KPE Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik ile KPE Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ($\rho = .720, p < .01$) skorları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki varken, patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ($\rho = -.499, p < .01$) ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ($\rho = -.328, p < .01$) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki vardır.

Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn

İmagosu ($p=.830$, $p<.01$) skorları arasında istatikselsel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki varken, KPE Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ($p=-.265$, $p<.01$) arasında anlamlı ve negatif yönde ilişki vardır.

4.2.4. Farklı Homofobi Düzeyleri ile Agresyon Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

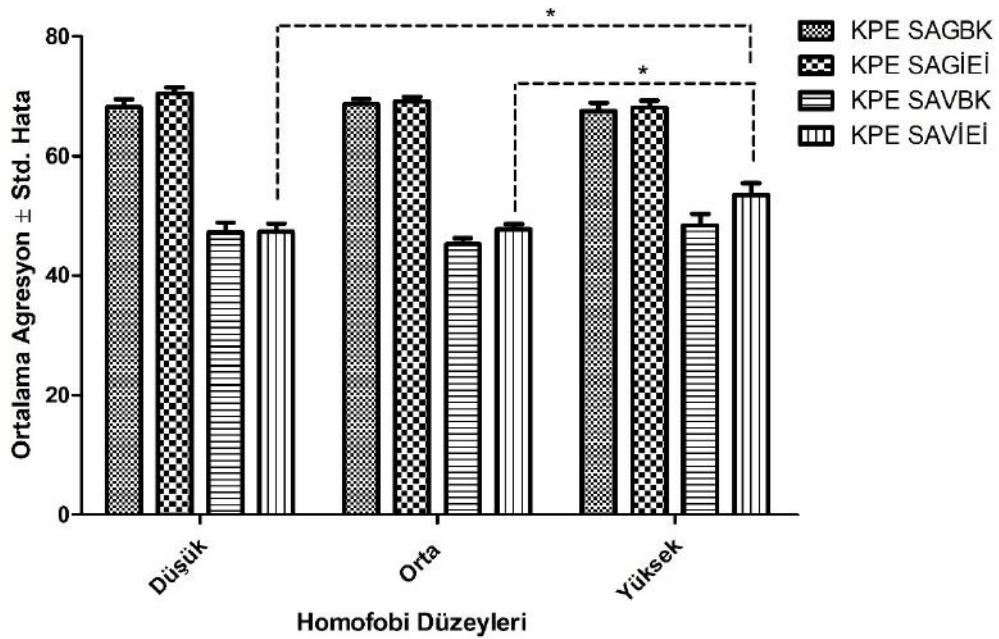

Şekil 4.1: Farklı homofobi düzeyleri ile BPAÖ alt boyutları arasındaki farklılıkların belirlenmesi (Düşük düzey homofobi $N=60$, Orta düzey homofobi $N=118$, Yüksek düzey homofobi $N=57$), $**p<.01$ ve $*p<.05$, İstatikselsel olarak anlamlı.

Bu araştırmada, homofobi skorları düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Daha sonra farklı homofobi düzeylerine karşılık gelen skorlar, BPAÖ'nün alt boyutları olan fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke ve düşmanlık ile 3 grup arasında karşılaştırılıp, Mann-Whitney U testi ile anlamlı farklılıklar olup olmadığı analiz edilmiştir. Yüksek homofobi düzeylerine sahip katılımcılar ($N=60$), düşük homofobi düzeyine sahip katılımcılara ($N=57$) göre anlamlı ölçüde daha fazla fiziksel agresyona sahiptir ($U=1148,000$, $p=.002$). Benzer şekilde yüksek düzeyde homofobi düzeylerine sahip katılımcılar ($N=57$), orta düzey homofobi düzeylerine sahip katılımcılara ($N=118$) göre anlamlı ölçüde daha fazla fiziksel agresyona sahiptir ($U=2621,500$, $p=0.18$). Farklı homofobi düzeyleri ile

toplam BPAÖ (veri grafikte gösterilmemiştir) ve BPAÖ alt boyutlarından öfke ve düşmanlık skorları arasında anlamlı olarak fark bulunamamıştır (her bir durumda $p>.05$). Ancak, Yüksek homofobi düzeylerine sahip katılımcılar ($N=60$), düşük homofobi düzeyine sahip katılımcılara ($N=57$) göre anlamlı ölçüde daha az sözel agresyon skorları göstermişlerdir ($U=1332,500$, $p=.039$).

4.2.5. Farklı Homofobi Düzeyleri ile Sağlıklı ve Patolojik Narsisizm Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Şekil 4.2: Farklı homofobi düzeyleri ile KPE alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi (Düşük düzey homofobi $N=60$, Orta düzey homofobi $N=118$, Yüksek düzey homofobi $N=57$), $*p<.05$, İstatistiksel olarak anlamlı.

Düşük, orta ve yüksek homofobi düzeylerine karşılık gelen skorlar, KPE'nin sağlıklı alt boyutlarından Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik, Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ve patolojik alt boyutlarından Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik, Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ile karşılaştırılmıştır. Yüksek homofobi düzeylerine sahip katılımcılar ($N=57$), düşük homofobi düzeylerine sahip katılımcılara göre ($N=60$) anlamlı ölçüde daha fazla Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosuna sahiptirler ($U=1311,500$, $p=0.030$). Yüksek homofobi düzeylerine sahip katılımcılar ($N=57$), orta homofobi

düzeyine sahip katılımcılara göre (N=118), anlamlı ölçüde daha fazla Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosuna sahiptirler (U=2608,000, p=0.016). Ancak farklı homofobi düzeyleri KPE'nin diğer alt boyutları olan Sağlıklı Büyüklenme Kendilik, Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu ile anlamlı olarak farklılıklar göstermemiştir (her bir durumda p>.05).

4.2.6. Homofobi, Agresyon ve Narsisizm Düzeylerinin Cinsiyete Göre Değişiminin İncelenmesi

Tablo 4.5: Örneklemin Ortalama Ölçek Puanları ve Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılıklar

Ölçek Adı	Kadın (N=161)	Erkek (N=74)	U	p
HRHÖ Toplam	65.17±28.29	74.95±34.11	5047,000	.060
BPAÖ Toplam	30.91±14.69	41.28±18.58	3916,000	.000**
BPAÖ Fiziksel Agresyon	7.76±4.92	11.28±6.64	3916,500	.000**
BPAÖ Sözel Agresyon	7.06±3.31	9.30±4.46	4252,000	.000**
BPAÖ Öfke	8.40±5.44	9.63±5.95	5311,000	.181
BPAÖ Düşmanlık	7.69±5.72	11.07±7.25	4334,000	.001**
KPE SAGBK	68.03±10.16	68.69±9.87	5898,500	.904
KPE SAVBK	45.37±12.19	48.99±13.12	5009,000	.050
KPE SAGİEİ	69.44±8.19	68.76±7.99	5815,000	.769
KPE SAVİEİ	47.47±10.80	52.35±13.46	4733,000	.011**

*p<0,05 ve **p<0.01 İstatistiksel olarak anlamlı

Araştırmada; homofobi, agresyon ve alt boyutları, narsisizm alt boyutları skorlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklı olup olmadığını anlamak için, gruplar arasında Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Sonuçlara göre, Kadın katılımcılar erkeklere göre anlamlı ölçüde daha az toplam agresyon, fiziksel agresyon, sözel agresyon, düşmanlık ve savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu göstermiştir (belirtilen durumlarda p<.05). Ancak, kadın ve

erkek katılımcılar arasında toplam homofobi, BPAÖ öfke, KPE sağlıklı büyülenmeci kendilik, KPE sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ve KPE savunmacı büyülenmeci kendilik skorları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (her bir durumda $p>0.05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Tartışma

Homofobi terimi günümüzde oldukça yaygın kullanılmakta ve LGBT bireylerinin damgalanması sürecini pekiştirmektedir. Eşcinsel bireyler hemen hemen her yerde fiziksel, sözel, cinsel istismar ve baskı ile karşılaşabilmektedir (Göregenli, 2009). Yapılan bir araştırmada, cinsel yönelimi farklı bireyler kendilerini toplumdan farklı görmekte ve sosyal yaşamda problemlerle karşılaşmaktadır (Dürüst ve Çağlar, 2016). Başka bir çalışmada ise, Türkiye’de eşcinselliğe karşı olumsuz tanımlamalar yapıldığı, eşcinselliğin DSM’de bir hastalık olarak nitelendirilmemişken, toplumun eşcinselliği anormal olan bir davranış olarak nitelendirdiği bulunmuştur (Sah, 2011). Eşcinsel bireylerin özgürlük ve yaşama hakları çiğnenmekte, ayrımcılığa maruz kalmakta ve aileler, eşcinsel çocuklarına baskı uygulamaktadır (Kılıçaslan ve Toprak, 2017). Bu açıdan bakıldığında, homofobinin altında yatan etmenleri anlamak, eşcinsel bireylerin toplumda yaşadığı sıkıntıları önlemek adına önemlidir.

Bu çalışmaya, Türkiye’deki 18 yaş ve üzeri yetişkin bireyler katılmıştır. Araştırmaya verileri dahil edilen toplam gönüllü sayısı 235 olmakla birlikte bunların 161’i kadın ve 74’ü erkektir. Literatürde homofobi ile agresyon ve narsisizm arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar oldukça azdır ve bu durum literatürde bir boşluk yaratmaktadır. Özellikle homofobi düzeyleri ile kendilik yapısındaki pozitif ve patolojik ilişkiyi anlamak, homofobiye sebep olan etmenlerin belirlenmesi adına önemlidir. Bu yüzden bu çalışmada, yetişkin bireylerde homofobi ile agresyon (saldırganlık) ve narsisizm arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan gönüllülere ait sosyo-demografik bilgilerin tanımlayıcı istatistiği frekans analizi ile incelenmiştir. Aynı zamanda,

gönüllülerden toplanan verilerin normal dağılıp dağılmadığı analiz edilmiştir. Veriler normal olarak dağılmadığı için, parametrik olmayan testlerle ilenlenmiştir. Çalışmada verilen yanıtların güvenilirliğini anlamak amacıyla, katılımcıların her bir ölçeğe verdiği yanıtların güvenilirliği iç tutarlılık katsayısı cronbach α belirlenerek analiz edilmiştir. Çalışmada kullanılan HRHÖ, BPAÖ ve alt boyutları, ve KPE alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla Spearman Korrelasyon Analizi yapılmıştır. Korrelasyon katsayıları ve istatistiksel anlamlılık tabloda belirtilmiştir. Aynı zamanda, HRHÖ, BPAÖ ve alt boyutları, ve KPE alt boyutları arasındaki skorların cinsiyete göre anlamlı olarak değişip değişmediği Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Ardından homofobi düzeyleri toplanan verilerden persentil analizi ile üç gruba ayrılmıştır. Düşük, orta ve yüksek homofobiye sahip gruplar arasında toplam agresyon düzeyleri, fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke, düşmanlık ve kendilik yapısının sağlıklı yönlerini ölçen sağlıklı büyülenmeci kendilik ile sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ve patolojik yönlerini ölçen savunmacı büyülenmeci kendilik ile savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Mann-Whitney U testi analizi ile yapılmıştır.

İç tutarlılık, bir testteki tüm öğelerin aynı kavramı veya kurguyu ne ölçüde ölçtüğünü ve dolayısıyla test içindeki öğelerin birbiriyle ilişkili olma derecesini tanımlar. Geçerliliği sağlamak için bir test araştırma veya inceleme amacıyla kullanılmadan önce iç tutarlılık belirlenmelidir. Cronbach α 'nın yanlış kullanımı, bir testin veya ölçeğe verilen yanıtların yanlış bir şekilde atıldığı veya testin güvenilir sonuçlar üretmediği anlamına gelmektedir. Literatürde kabul edilebilir nümerik α değeri 0.70 ile 0.95 arasındadır (Bland, 1997; Gliem ve Gliem, 2003). Tablo 4.3'te bu çalışmada ölçeklerden elde edilen verilerin iç tutarlık katsayılarının değerleri verilmiştir ve bu değerler kabul edilebilir cronbach α değerleri arasında ve aynı zamanda oldukça yüksektir. Bu durum, çalışmamızdan elde edilen verilerin yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, ölçeklerden elde edilen verilerin analizinin de güvenilir olması olasıdır.

Homofobi düzeyleri ile agresyon ve alt boyutları ve narsisizmin patolojik ve sağlıklı alt boyutları arasındaki ilişkiyi anlamak amacıyla Spearman Korrelasyon analizi yapılmıştır. Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, toplam Homofobi skorları, BPAÖ Fiziksel Agresyon skorları ve KPE Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır (Tablo 4.4). Bunun anlamı, homofobi skorları yüksek çıkan katılımcılarda, fiziksel agresyon skorları ve narsisizmin patolojik alt boyutu olan SAVİEİ skorları da anlamlı ölçüde yüksektir. Kohut narsisizmi sağlıklı bir gelişimsel yapı olarak değerlendirmiştir; ancak patolojik narsisizmi normal gelişim çizgisindeki gelişimsel bir durgunluk olarak yorumlamıştır (Tolpin ve Kohut, 1980). Kohut'a göre narsisizm iki şekilde oluşmaktadır; (1) "büyüklenmeci kendilik" çizgisi ve "idealleştirilmiş ebeveyn imago" çizgisi. Bu iki çizgisel hat birbirine paralel olarak gelişir ve gelecekte çocuğun amaçlarını, ideallerini ve değerlerini oluşturur. Bu kendilik yapılarından savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu skorlarının homofobi skorları arttıkça pozitif ve anlamlı yönde artması daha fazla homofobi düzeyi olan bireylerdeki patolojik narsisizmi göstermektedir. Benzer şekilde, homofobi skorları arttıkça toplam fiziksel agresyon skorları da pozitif ve anlamlı olarak artmıştır. Agresyon, tanım itibariyle içinde bir bireye zarar veren davranışları içermektedir. Eşcinsel bireylere karşı yapılan homofobik tutum ve davranışlar, literatürde agresyonla ilişkilendirilmiştir (Herek, 2004). Agresyon türlerinden fiziksel agresyonun, homofobik bireylerde anlamlı ölçüde fazla olduğunu gösteren çalışma vardır (Bernat ve ark., 2001). Aynı zamanda, yapılan yeni bir çalışmada, araştırmacılar homofobi ve agresyon ile ilişkide cinsiyetçilik ve savunma biçimlerinin rolü olup olmadığını incelemişlerdir (Set ve Ergin, 2020). Çalışmaya göre homofobi ve agresyon arasında pozitif olarak güçlü yönde bir ilişki vardır ve bu ilişki cinsiyetçilik, immatur ve nevrotik savunma biçimlerinin artmasıyla ortaya çıkmaktadır (Set ve Ergin, 2020). Dolayısıyla, Spearman korrelasyon analizinde bulunan sonuçlar, literatüre paraleldir. Toplam homofobi skorları ile BPAÖ Sözel Agresyon skorları arasında ise anlamlı olarak negatif yönde ilişki bulunmuştur. Bunun anlamı, homofobi düzeyleri yüksek olan katılımcıların, sözel agresyon

düzeyleri anlamlı ölçüde daha azdır. Sözel agresyon (örneğin isim takma), literatürde homofobik zorbalık ile ilişkilendirilmiştir (Orue ve Calvete, 2018). Ancak bu çalışmada homofobi skorları fazla olan bireylerin; BPAÖ sözel agresyon ile BPAÖ fiziksel agresyon skorları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olmasına rağmen, daha az sözel agresyon eğilimlerine sahip olup daha çok fiziksel agresyon eğilimleri göstermesi, homofobik tutumların örnekleme oluşturan bireylerde sözel saldırganlık yerine, fiziksel saldırganlık ile ortaya çıktığını desteklemektedir.

Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, toplam agresyon skorları ile fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke, düşmanlık ve patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında anlamlı olarak pozitif yönde korrelasyon bulunmuştur. Toplam agresyon skorları fazla olan bireyler, BPAÖ'nün alt boyutları olan fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke ve düşmanlık skalalarında da daha fazla puan göstermişlerdir. Aynı zamanda, toplam agresyon düzeyleri fazla olan bireylerde, kendilik yapısının patolojik boyutu olan SAVBK ve SAVİEİ düzeylerinde de anlamlı olarak daha fazla puan göstermişlerdir. KPE SAVBK ve SAVİEİ alt ölçeklerindeki yüksek puan, bu bireylerde başkalarının onayına duyarlı, abartılı ve kararsız bir özgüven anlamına gelmektedir (Slyter, 1989). Yapılan bir araştırmada, yüksek düzeylerde agresyon gösteren bireylerin narsisizm skorları da yüksektir (Baumeister ve ark., 2000). Ancak, araştırmacılar yüksek düzeyde narsisizmin sebebinin direk olarak agresyon olmayabileceği, ama narsisizmin şiddet ve agresyona katkısı olan bir yanıt olarak algılanabileceğini speküle etmişlerdir (Baumeister ve ark., 2000). Dolayısıyla, bu araştırmada elde edilen bulgular, literatüre paraleldir. Toplam agresyon skorları ile kendiliğin pozitif yönlerini ölçen Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik arasında anlamlı olarak negatif yönde bir ilişki vardır. Bunun anlamı, agresyon skorları fazla olan bireylerde sağlıklı narsisizmin göstergesi gösteren SAGBK skorları daha azdır. Dolayısıyla, yüksek agresyon skorları daha çok patolojik narsisizmle ilişkilendirilmiştir. Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, fiziksel agresyon skorları ile sözel agresyon, öfke, düşmanlık ve KPE Savunmacı

İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır. Yine benzer şekilde, sözel agresyon skorları ile öfke, düşmanlık, patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır. BPAÖ'nün alt boyutu olan öfke ile düşmanlık, patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır. Öfke ile kendiliğin pozitif yönlerini ölçen Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik anlamlı olarak negatif yönde bir ilişki vardır. BPAÖ'nün düşmanlık alt boyutu ile ise patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır. Düşmanlık ile kendiliğin pozitif yönlerini ölçen Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik arasında anlamlı olarak negatif yönde bir ilişki vardır. Bu sonuçlar agresyonun alt boyutlarının patolojik narsisizmle ilişkilendirilebileceğini, agresyonu fazla olan bireylerde kendilik yapısında negatif yönde bozulmalar olabileceğini göstermektedir.

Spearman korrelasyon analizi sonuçlarına göre, KPE Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik ile KPE Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki varken, patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki vardır. Patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki varken, KPE Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu arasında anlamlı ve negatif yönde ilişki vardır. Dolayısıyla, kendilik yapısında bozulmalar ile sağlıklı narsisizm arasında negatif ilişki vardır, bu da patolojik narsisizm skorları fazla olan katılımcıların, sağlıklı narsisizm skorlarının daha az olduğunu göstermektedir.

Düşük, orta ve yüksek homofobi düzeyine sahip katılımcılarda, BPAÖ'nün alt ölçekleri olan fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke ve düşmanlık arasındaki

ilişkinin belirlenmesi amacıyla gruplar arasında Mann-Whitney U-testi kullanılarak analiz yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analize göre, yüksek ve düşük homofobi grupları ile yüksek ve orta homofobi grupları, BPAÖ'nün alt boyutlarından sadece fiziksel agresyon skorları ile anlamlı olarak farklılık göstermiştir. Yüksek homofobi düzeyi olan gruplar, orta ve düşük homofobi düzeyi olan gruplara göre daha fazla fiziksel agresyona sahiptirler. Yüksek homofobi düzeylerine sahip katılımcılar, düşük homofobi düzeyine sahip katılımcılara göre ise anlamlı ölçüde daha az sözel agresyon skorları göstermişlerdir. Ancak, bu farklılık BPAÖ'nün öfke ve düşmanlık alt ölçeklerinde anlamlı değildir (Şekil 4.1). Buss ve Perry'e göre (1992), saldırgan tutum sergileyen bireylerdeki düşmanlık, bir diğer bireye karşı hoşlanmama duygusunu içermekte iken; öfke biyolojik kökeni olan, bireyin günlük yaşamında düşmanlık duygusu sonucu deneyimlediği saldırganlık yapısıdır. Fiziksel saldırganlık ise saldırganlık beslenen kişiye zarar vermeyi amaçlarken, sözel saldırganlık öfkenin dışa vurulmuş hali olarak tanımlanabilir (Buss ve Perry, 1992). Daha önce literatürde Bernat ve ark. (2001)'nin yaptığı çalışma homofobik ve homofobik olmayan iki farklı gruba karşı, fiziksel agresyon düzeyleri arasındaki anlamlı farklılıklar olduğunu deneysel olarak kanıtlamıştır. Çalışmada, katılımcılara rakip olarak hayali atanan homoseksüel ve heteroseksüel kişilerin demografik soruları yanıtlarken verdiği cevapları içeren videoları izleyen katılımcıların, rakibe gerçekte gerçekleşmeyen elektrik şok uygulaması istenmiştir. Ardından duygusal tepkiler değerlendirilmiştir. Homofobik grup, hayali eşcinsel rakibe karşı anlamlı ölçüde daha saldırgan bulunurken, homofobik ve homofobik olmayan gruplar arasında hayali heteroseksüel rakibe yönelik saldırganlık açısından anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Çalışmanın sonuçları, homofobik tutumlar ile fiziksel saldırganlık arasında ilişkiyi desteklemektedir (Bernat ve ark., 2001). Dolayısıyla, homofobik bireylerde gözlemlenen fiziksel agresyon eğilimi, direk eşcinsel bireylere zarar vermeyi amaçlayabilir. Bu yüzden, fiziksel agresyonun homofobik bireylerde azaltılması, homofobiyi önlemek için önemli olabilir. Homofobi ile agresyon arasındaki ilişkiyi araştıran başka bir araştırmada ise, toplam BPAÖ agresyon düzeyleri, homofobik ve homofobik olmayan ve sadece erkeklerden oluşan gruplar arasında karşılaştırılmıştır. Ancak,

çalışmada homofobik ve homofobik olmayan erkeklerin homofobi skorları ile BPAÖ total agresyon skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (Adams ve ark., 1996). Çalışmamıza katılan kadın ve erkek katılımcılardan oluşan 235 kişilik örnekleme de, düşük-orta, orta-yüksek ve düşük-yüksek total BPAÖ agresyon düzeyleri karşılaştırılmış ve istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır (veriler dahil edilmemiştir). Dolayısıyla, bu araştırmanın sonuçları, daha önce yayınlanmış literatüre paraleldir. Bu veriler, toplam agresyon, öfke ve düşmanlıktan ziyade, agresyonun alt boyutlarından olan fiziksel saldırganlığın yüksek homofobi düzeyleri ile ilişkili olduğunu ve homofobik bireylerdeki fiziksel saldırganlık eğiliminin daha güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. İlginç bir şekilde, yüksek homofobiye sahip grupta düşük homofobiye sahip gruba göre, sözel saldırganlık eğilimlerinin anlamlı ölçüde daha az olduğu bulunmuştur. Bunun sebebi, sözel saldırganlığın bu bireylerde fiziksel saldırganlık olarak dışı vurulması olabilir.

Düşük, orta ve yüksek homofobi düzeyine sahip katılımcılarda, KPE'nin sağlıklı alt boyutları olan SABK, SAGİEİ ve patolojik alt boyutları olan SAVBK ve SAVİEİ arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gruplar arasında Mann-Whitney U-testi analizi yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analize göre, yüksek ve düşük homofobi grupları ile yüksek ve orta homofobi grupları, KPE'nin patolojik alt boyutlarından sadece SAVİEİ skorları ile anlamlı olarak farklılık göstermiştir. Yüksek homofobi düzeyi olan gruplar, orta ve düşük homofobi düzeyi olan gruplara göre daha fazla savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu skorlarına sahiptir. Ancak, bu farklılık KPE'nin sağlıklı alt boyutları olan SABK, SAGİEİ ve patolojik alt boyutu olan SAVBK alt ölçek skorlarında anlamlı değildir (Şekil 4.2). Rozenblatt (2002), patolojik narsisizme sahip bireylerin, beğenmedikleri ya da kendilerine tehdit olarak gördükleri bir durumda, savunma mekanizması geliştirdiklerini ve kendilik yapılarının buna göre belirlendiğini öne sürmüştür. Bu süreçlere bakıldığında, homofobinin kendi içindeki tanımından yola çıkarsak, eşcinsel bireylere beslenen düşmanca tavırların, kişinin kendilik yapısında patolojik olarak oluşan savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu şekillenmesi ile ilgili olduğunu varsayabiliriz. Gerçekliğin kaçınılmaz hayal kırıklıkları

kendilikle ilişkilendirildiğinde, çocuk tüm güçlülüğünü büyüklenmeci kendiliğe ve idealize edilmiş ebeveyn imagosuna atayarak korumaya çalışır. Kendilik Psikolojisi Teorisine göre, SAVİEİ’de problemi olan bireyler, iç gerilimi düzenlemede ve dış zorluklarla başa çıkmada zorlanırlar ve bu nedenle, yardım için diğer bireylere ve maddelere bağımlı olduklarını hissederler (Bosson et al., 2008). SAVİEİ’de oluşan patolojilerde çocuk ebeveynlerini idealize eder ve ebeveynler çocuk için mükemmel bir güç kaynağıdır. Bu alt boyutta oluşan duraksama ya da problemler, idealleştirilmiş anne ve babanın çocuğun ihtiyaçlarına yanıt verememesi nedeniyle oluşmaktadır. Bu yüzden kendiliğin SAVİEİ boyutunda oluşan problemler, bireyin mükemmel bir güç kaynağı arayışına sebep olmakta ve bu bireylerde oluşan ötekilere ya da dışa bağımlılık sonucu bireyler kendilerini koruyacak ve iç gerilimlerini azaltacak kaynaklar aramaktadır (Anlı ve Bahadır, 2007). Bu bireylerde erken travmatik hayal kırıklıkları sonucu, kişi kendini sakinleştiremez ve yatıştırılmaz (Anlı ve Bahadır, 2007). Bu açıdan bakıldığında, homofobik bireylerdeki savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu, erken dönemde çocuğun anne ve baba ile ilişkisinden kaynaklanabilir. Dolayısıyla, bu bireylerin homofobik tutum sergilerken, ya da “eşcinsellik” kavramı akıllarına geldiğinde sakin kalamaması muhtemeldir.

Bu araştırmada toplam homofobi skorlarının, agresyon, agresyonun alt boyutları ve narsisizm alt boyutları ile cinsiyet değişkenine göre ilişkisi de çalışılmıştır. Sonuçlara göre, kadın katılımcılar erkeklere göre anlamlı ölçüde daha az toplam agresyon, fiziksel agresyon, sözel agresyon, düşmanlık ve savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu göstermiştir. Ancak, kadın ve erkek katılımcılar arasında toplam homofobi, BPAÖ öfke, KPE sağlıklı büyüklenmeci kendilik, KPE sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ve KPE savunmacı büyüklenmeci kendilik skorları arasında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır (Tablo 4.5). Yapılan bir çalışmada, kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre anlamlı ölçüde daha az homofobi ve transfobi göstermiştir (Nagoshi ve ark., 2008). Ancak çalışmamızda, erkek ve kadın katılımcılar arasındaki homofobi skorları anlamlı olarak farklı değildir. Bunun bir sebebi de, Türk kültürünün homofobiyi kabul etmemesi ve ahlaksız bir durum olarak görmesi olabilir (Sah,

2011). Nagoshi ve ark. (2008)'nin çalışmasında kadın katılımcılar, erkek katılımcılara göre anlamlı ölçüde daha az fiziksel agresyon, öfke ve düşmanlık göstermişlerdir. Bu bulguların BPAÖ ile ilişkili fiziksel agresyon ve düşmanlık alt boyutları, çalışmamızdaki bulgularla örtüşmektedir. Ancak sözel agresyon, çalışmamızda kadınlarda erkeklere göre anlamlı ölçüde daha az bulunmasına rağmen, öfke skorları cinsiyete göre anlamlı olarak değişmemiştir. Bunun sebebi, kadınların direkt olmayan agresyona daha yatkın olmaları, ve özellikle direkt olmayan agresyonun sözel agresyon olarak belirmesi ve kadınlarda sözel agresyonun daha fazla gözlemlenmesi olabilir (Lagerspetz ve ark., 1988).

ALTINCI BÖLÜM

6. Sonuç ve Öneriler

6.1. Sonuç

Bu çalışmada homofobi ile agresyon ve narsisizm arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, aynı zamanda yüksek-orta-düşük homofobi düzeylerine sahip gruplar arasında, agresyonun alt boyutları olan

fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke ve düşmanlık ile narsisizmin alt boyutlarından sağlıklı büyüklenmeci kendilik, savunmacı büyüklenmeci kendilik, sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ve savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu arasında anlamlı ölçüde farklılıklar olup olmadığı saptanmıştır. Uygulanan form ve ölçekler sonucunda ise aşağıda belirtilen sonuçlar elde edilmiştir.

- Araştırmaya Türkiye’deki 18 yaş ve üzeri yetişkin bireyler katılmıştır.
- Araştırmaya katılan kadın katılımcıların sayısı erkek katılımcıların sayısından fazladır. Toplam örneklemin %31,5 (74 kişi) erkek katılımcılar oluşturmakta iken, yüzde 68,5’u (161 kişi) kadın katılımcılardan oluşmaktadır.
- Araştırmaya katılan ve 235 kişiden oluşan katılımcıların yaşları 18 ile 70 arasında değişmektedir. Örneklemin ortalama yaş ve standart sapması ise 34.76 ± 10.38 ’dur.
- Ölçeklerden elde edilen verilerin iç tutarlılığını gösteren cronbach α değeri her bir ölçek için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Sonuçlar, ölçekler ve alt boyutları için bulunan iç tutarlılığın oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.
- Toplam Homofobi skorları, BPAÖ Fiziksel Agresyon skorları ve KPE’nin patolojik alt boyutu olan Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. Ancak toplam homofobi skorları ile BPAÖ sözel agresyon skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde ilişki tespit edilmiştir.
- Toplam agresyon skorları ile fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke, düşmanlık ve patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında anlamlı olarak pozitif yönde korrelasyon saptanmıştır. Toplam agresyon skorları ile kendiliğin sağlıklı yönlerini

ölçen Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik arasında anlamlı olarak negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir.

- KPE Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik ile KPE Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilmişken, patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki varken, KPE Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu arasında anlamlı ve negatif yönde ilişki tespit edilmiştir.
- Yüksek ve düşük homofobi grupları ile yüksek ve orta homofobi grupları, BPAÖ agresyon ölçeğinin alt boyutlarından sadece fiziksel agresyon skorları ile anlamlı olarak farklılık göstermiştir. Yüksek homofobi düzeyi olan gruplar, orta ve düşük homofobi düzeyi olan gruplara göre daha fazla fiziksel agresyona sahiptirler. Yüksek homofobi düzeylerine sahip katılımcılar, düşük homofobi düzeyine sahip katılımcılara göre ise anlamlı ölçüde daha az sözel agresyon skorları göstermişlerdir. Ancak, bu farklılık BPAÖ'nün öfke ve düşmanlık alt ölçeklerinde anlamlı değildir. Yüksek homofobiye sahip grupta düşük homofobiye sahip gruba göre, sözel saldırganlık eğilimlerinin anlamlı ölçüde daha az olduğu saptanmıştır.
- Yüksek ve düşük homofobi grupları ile yüksek ve orta homofobi grupları, KPE'nin patolojik alt boyutlarından sadece savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu skorları ile anlamlı olarak farklılık göstermiştir. Yüksek homofobi düzeyi olan gruplar, orta ve düşük homofobi düzeyi olan gruplara göre daha fazla savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu skorlarına sahiptir. Ancak, bu farklılık KPE'nin sağlıklı alt boyutları olan sağlık büyüklenmeci

kendilik, sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ve patolojik alt boyutu olan SAVBK alt ölçek skorlarında anlamlı değildir.

- Kadın katılımcılarda erkek katılımcılara göre anlamlı ölçüde daha az toplam agresyon, fiziksel agresyon, sözel agresyon, düşmanlık ve savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu saptanmıştır. Ancak, kadın ve erkek katılımcılar arasında toplam homofobi, BPAÖ öfke, KPE sağlıklı büyülenmeci kendilik, KPE sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ve KPE savunmacı büyülenmeci kendilik skorları arasında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.
- Yüksek homofobi düzeyleri, fiziksel agresyon eğilimleri ve patolojik narsisizmi gösteren savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ile ilişkilendirilmiştir.

6.2. Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulguların bazı klinik implikasyonları olabilir. Homofobi düzeyleri yüksek olan bireylerdeki fiziksel agresyon eğilimleri ve kendiliğim savunmacı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu alt boyutundaki bozulmalar önlenebilirse, bu bireylerin eşcinsel bireylere karşı negatif tutum ve davranışlarında önemli ölçüde azalmalar sağlanabilir ve eşcinsel bireylere karşı geliştirilen homofobik tutumlar önlenebilir.

Toplam agresyon skorları ile fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke, düşmanlık ve patolojik narsisizmi gösteren KPE Savunmacı Büyülenmeci Kendilik ve Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu skorları arasında anlamlı olarak pozitif yönde korrelasyon saptanmıştır. Toplam agresyon skorları ile kendiliğin sağlıklı yönlerini ölçen Sağlıklı Büyülenmeci Kendilik arasında anlamlı olarak negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Dolayısıyla, saldırganlık düzeyleri fazla olan bireylerin saldırganlığını azaltmak, kendilik ile ilgili patolojileri azaltmada da yardımcı olabilir.

6.2.1. Limitasyonlar ve Gelecek Araştırmalar İçin neriler

Bu alışma birtakım limitasyonlara sahiptir. Bu limitasyonlar ve gelecek araştırmalar için öne sürülen önerilerin göz önünde bulundurulması, bu çalışmanın geliştirilmesi ve fayda sağlaması adına önemlidir.

Bu çalışmada homofobi düzeylerini ölçmek için Hudson ve Ricketts Homofobi leği, agresyon düzeylerini ölçmek için Bussy-Perry Agresyon Envanteri ve narsisizm düzeylerini ölçmek için Kendilik Psikolojisi Envanteri kullanılmıştır. Bulgulardan elde edilen değerlendirmeler, bu ölçeklerden elde edilen verilerle sınırlıdır ve kantitatifdir. Dolayısıyla, araştırmanın paralel ölçümleri yapan farklı ölçeklerle valide edilmesi ve aynı zamanda deneysel olarak test edilmesi çalışmanın güvenilirliğini artıracaktır. Aynı zamanda, kantitatif çalışmanın, örneklemden seçilecek rasgele bireylere kalitatif mülakat uygulanarak doğrulanması çalışmadan elde edilecek verilerin doğruluğunu konfirme edebilecektir.

Katılımcılardan elde edilen homofobi skorları, düşük, orta ve yüksek gruba ayrıldığında, her bir gruba ait örnekleme sayısı toplam örnekleme sayısından azdır. Dolayısıyla, toplam örnekleme sayısının artması, düşük, orta ve yüksek homofobi gruplarından oluşan alt örnekleme sayısını artıracaktır ve her bir grup için daha fazla olacak olan alt örnekleme sayısı, araştırmanın özellikle alt boyut karşılaştırılması yaparken, çalışmanın güvenilirliğini artıracaktır. Bu açıdan bakıldığında, anlamlı çıkmayan bazı sonuçlarda (rneğin, yüksek ve düşük homofobi grupları ya da kadın ve erkek bireyler arasındaki savunmacı büyüklenmeci kendilik skorları), anlamlı farklılıklar bulunabilme olasılığının artabileceği düşünülmektedir.

rneklemdaki cinsiyet dağılımı da homojen değildir. Araştırmaya katılan kadın katılımcıların sayısı (N=161) erkek katılımcıların sayısından (N=74) oldukça fazladır. Bu yüzden, homojen bir cinsiyet dağılımı, özellikle toplam homofobi skorlarının, agresyon, agresyonun alt boyutları ve narsisizm alt boyutları ile cinsiyet değişkenine göre ilişkileri belirlenirken daha sağlıklı ve genellenebilir olması adına önemlidir.

KAYNAKÇA

- Adams, H. E., Wright Jr, L. W., & Lohr, B. A. (1996). Is homophobia associated with homosexual arousal? *Journal of Abnormal Psychology, 105*(3), 440.
- Akhtar, S. (1989). Narcissistic personality disorder: Descriptive features and differential diagnosis. *Psychiatric Clinics of North America, 12*(3), 505–529.
- Allen, L. S., & Gorski, R. A. (1992). Sexual orientation and the size of the anterior commissure in the human brain. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 89*(15), 7199–7202.
- Anlı, İ., & Bahadır, G. (2007). KENDİLİK PSİKOLOJİSİNE GÖRE NARSİSİSTİK VE SINIR KİŞİLİK BOZUKLUĞU. *Psikoloji Çalışmaları, 27*, 1–12.
- Association, A. P. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub.
- Avcı, D., & Kelleci, M. (2015). Lise öğrencilerinde öfke, saldırganlık ve ruhsal belirtiler arasındaki ilişki. *Literatür Sempozyum, 1*(5), 34–42.
- Baird, V., & Doğan, H. (2004). *Cinsel çeşitlilik yönelimler politikalar haklar ve ihlaller*. Metis.
- Bakacak, A. G., & Öktem, P. (2014). Homosexuality in Turkey: Strategies for managing heterosexism. *Journal of Homosexuality, 61*(6), 817–846.
- Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1961). Transmission of aggression through imitation of aggressive models. *The Journal of Abnormal and Social*

Psychology, 63(3), 575.

- Baumeister, R. F., Bushman, B. J., & Campbell, W. K. (2000). Self-esteem, narcissism, and aggression: Does violence result from low self-esteem or from threatened egotism? *Current Directions in Psychological Science*, 9(1), 26–29.
- Bell, A. P. (1975). Research in homosexuality: Back to the drawing board. In *New directions in sex research* (pp. 99–109). Springer.
- Bernat, J. A., Calhoun, K. S., Adams, H. E., & Zeichner, A. (2001). Homophobia and physical aggression toward homosexual and heterosexual individuals. *Journal of Abnormal Psychology*, 110(1), 179.
- Bilodeau, B. L. (2007). *Genderism: Transgender students, binary systems and higher education*. Michigan State University. Department of Educational Administration.
- Blanchard, R. (2001). Fraternal birth order and the maternal immune hypothesis of male homosexuality. *Hormones and Behavior*, 40(2), 105–114.
- Bland, J. M. (1997). Altman D. Cronbach's alpha. *BMJ*, 314(7080), 572.
- Bosson, J. K., Lakey, C. E., Campbell, W. K., Zeigler-Hill, V., Jordan, C. H., & Kernis, M. H. (2008). Untangling the links between narcissism and self-esteem: A theoretical and empirical review. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(3), 1415–1439.
- Bostan, G., & Kılıçgil, E. (2008). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi olan ve olmayan Ankara Üniversitesi öğrencilerinin saldırganlık boyutları*.
- Brannon, L. (2016). *Gender: psychological perspectives*. Taylor & Francis.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(3), 452.
- Cain, N. M., Pincus, A. L., & Ansell, E. B. (2008). Narcissism at the crossroads:

- Phenotypic description of pathological narcissism across clinical theory, social/personality psychology, and psychiatric diagnosis. *Clinical Psychology Review*, 28(4), 638–656.
- Chessick, R. D. (1985). *Psychology of the Self and the Treatment of Narcissism*. Jason Aronson.
- Diamond, M. (2009). Human intersexuality: difference or disorder? *Archives of Sexual Behavior*, 38(2), 172.
- Dürüst, Ç., & Çağlar, M. (2016). LGBTQ Bireylerin Sosyal Ve Bireysel Yaşam Algılarının Değerlendirilmesi. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling (TIJSEG) ISSN: 1300-7432*, 4(2).
- Eskin, M., Kaynak-Demir, H., & Demir, S. (2005). Same-sex sexual orientation, childhood sexual abuse, and suicidal behavior in university students in Turkey. *Archives of Sexual Behavior*, 34(2), 185–195.
- Esmer, Y. (2011). *Türkiye Değerler Araştırması [Turkey Values Research]*. Bahçeşehir Üniversitesi. Retrieved from <http://smgconnected.com/2011>
- Esterberg, K. G. (1997). Lesbian and bisexual identities: Constructing communities. *Constructing Selves Temple University Press: Philadelphia*.
- Evren, C., Çınar, Ö., Güleç, H., Çelik, S., & Evren, B. (2011). The validity and reliability of the Turkish version of the Buss-Perry's Aggression Questionnaire in male substance dependent inpatients. *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 24(4), 283–295.
- Fassinger, R. E. (1991). The hidden minority: Issues and challenges in working with lesbian women and gay men. *The Counseling Psychologist*, 19(2), 157–176.
- Fausto-Sterling, A. (1993). The five sexes: Why male and female are not enough. *SCIENCES-NEW YORK-*, 33, 20.
- Fox, R. C. (2003). *Bisexual identities*.

- Fraïssé, C., & Barrientos, J. (2016). The concept of homophobia: A psychosocial perspective. *Sexologies*, 25(4), e65–e69.
- Froyum, C. M. (2007). “At Least I’m Not Gay”: Heterosexual Identity Making among Poor Black Teens. *Sexualities*, 10(5), 603–622.
- Gelbal, S., & Duyan, V. (2006). Attitudes of university students toward lesbians and gay men in Turkey. *Sex Roles*, 55(7–8), 573–579.
- Gelman, A., & Park, D. K. (2009). Splitting a predictor at the upper quarter or third and the lower quarter or third. *The American Statistician*, 63(1), 1–8.
- Gliem, J. A., & Gliem, R. R. (2003). *Calculating, interpreting, and reporting Cronbach’s alpha reliability coefficient for Likert-type scales*.
- Göregenli, M. (2009). Gruplararası ilişki ideolojisi olarak homofobi. *Anti-Homofobi Kitabı*, 9–16.
- Grumm, M., & von Collani, G. (2009). Personality types and self-reported aggressiveness. *Personality and Individual Differences*, 47(8), 845–850.
- Hamer, D. H., Hu, S., Magnuson, V. L., Hu, N., & Pattatucci, A. M. (1993). A linkage between DNA markers on the X chromosome and male sexual orientation. *Science*, 261(5119), 321–327.
- Hasta, D. (2017). Saldırganlık: Kişilerarası ilişki tarzları ve empati açısından bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1).
- Herek, G. M. (1984). Beyond" homophobia": A social psychological perspective on attitudes toward lesbians and gay men. *Journal of Homosexuality*, 10(1–2), 1–21.
- Herek, G. M. (1988). Heterosexuals’ attitudes toward lesbians and gay men: Correlates and gender differences. *Journal of Sex Research*, 25(4), 451–477.
- Herek, G. M. (2000). SexualPrejudice and Gender: Do Heterosexuals’ Attitudes Toward Lesbians and Gay Men Differ? *Journal of Social Issues*, 56(2), 251–266.

- Herek, G. M. (2004). Beyond “homophobia”: Thinking about sexual prejudice and stigma in the twenty-first century. *Sexuality Research & Social Policy*, 1(2), 6–24.
- Herek, G. M., Kimmel, D. C., Amaro, H., & Melton, G. B. (1991). Avoiding heterosexist bias in psychological research. *American Psychologist*, 46(9), 957.
- Hudson, W. W., & Ricketts, W. A. (1980). A strategy for the measurement of homophobia. *Journal of Homosexuality*, 5(4), 357–372.
- İkiz, S. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi*. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Jayarathne, T. E. (2002). White and Black American’s genetic explanations for perceived gender, class, and race differences: The psychology of genetic beliefs. *Invited Lecture at The*.
- Johnson, S. M. (1994). *Character Styles*. New York (Norton) 1994.
- Kernberg, O. F., & Atakay, M. (2012). *Sınır durumlar ve patolojik narsisizm*. Metis.
- KILIÇASLAN, S. C., & Toprak, I. (2017). Being LGBTI in Turkey: Views of society, rights and violations. *Journal of Strategic Research in Social Science*, 3(1), 1–20.
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., Martin, C. E., & Gebhard, P. H. (1998). *Sexual behavior in the human female*. Indiana University Press.
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. R., & Martin, C. E. (2003). Sexual behavior in the human male. *American Journal of Public Health*, 93(6), 894–898.
- Kiper, İ. (1984). Saldırganlık türlerinin çeşitli ekonomik, sosyal ve akademik değişkenlerle ilişkisi. *Ankara Üniversitesi.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*.

- Kohut, H. (1998). Kendiliğin çözümlenmesi. Çev.: C. Atbaşoğlu, B. Büyükkal, C. İşcan.
- Kuru, E., & Var, L. (2009). FUTBOL SEYİRCİLERİNİN SPOR ALANLARINDAKİ SALDIRGANLIK DAVRANIŞLARI HAKKINDA BETİMSSEL BİR ÇALIŞMA (KIRŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ). *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 10(2).
- Lagerspetz, K. M. J., Björkqvist, K., & Peltonen, T. (1988). Is indirect aggression typical of females? Gender differences in aggressiveness in 11-to 12-year-old children. *Aggressive Behavior*, 14(6), 403–414.
- Lev, A. I. (2004). Transgender emergence-therapeutic guidelines for working with gender-variant people and their families. The Haworth Clinical Practice Press. *Binghamton, NY*.
- Levi, H. R. (1994). The relationship between self and self-objects: A demonstration of Kohut's self psychology outside the clinical setting. *Unpublished Doctoral Dissertation, The Fielding Institute, Santa Barbara, CA*.
- Lin, C.-Y., Luh, W.-M., Yang, A.-L., Su, C.-T., Wang, J.-D., & Ma, H.-I. (2012). Psychometric properties and gender invariance of the Chinese version of the self-report pediatric quality of life inventory version 4.0: short form is acceptable. *Quality of Life Research*, 21(1), 177–182.
- Madran, H. A. D. (2013). Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(2), 124–129.
- Masterson, J. F., & Klein, R. (1989). *Psychotherapy of the disorders of the self: The Masterson approach*. Psychology Press.
- Miller, J. D., McCain, J., Lynam, D. R., Few, L. R., Gentile, B., MacKillop, J., & Campbell, W. K. (2014). A comparison of the criterion validity of popular measures of narcissism and narcissistic personality disorder via the use of expert ratings. *Psychological Assessment*, 26(3), 958.

- Moyer, K. E. (1968). Kinds of aggression and their physiological basis. *Communications in Behavioral Biology*, 2(2), 65–87.
- Nagoshi, J. L., Adams, K. A., Terrell, H. K., Hill, E. D., Brzuzy, S., & Nagoshi, C. T. (2008). Gender differences in correlates of homophobia and transphobia. *Sex Roles*, 59(7–8), 521.
- Orue, I., & Calvete, E. (2018). Homophobic bullying in schools: The role of homophobic attitudes and exposure to homophobic aggression. *School Psychology Review*, 47(1), 95–105.
- Özkan, T. (2004). Türkiye’de eşcinsellik ve KAOS GL grubu. *Unpublished MA Dissertation*. Hacettepe University, Ankara.
- Özmen, E. (2006). Kendini tanıma rehberi. *İstanbul: Sistem Yayıncılık, Kıssadan Hisseler Dizisi*.
- Parrott, D. J., & Zeichner, A. (2005). Effects of Sexual Prejudice and Anger on Physical Aggression Toward Gay and Heterosexual Men. *Psychology of Men & Masculinity*, 6(1), 3.
- Paul, J. P. (1985). Bisexuality: Reassessing our paradigms of sexuality. *Journal of Homosexuality*, 11(1–2), 21–34.
- Pincus, A. L., & Lukowitsky, M. R. (2010). Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 421–446.
- Polimeni, A.-M., Hardie, E., & Buzwell, S. (2000). Homophobia among Australian heterosexuals: The role of sex, gender role ideology, and gender role traits. *Current Research in Social Psychology*, 5(4), 47–62.
- Rozenblatt, S. (2002). In Defence of Self: The relationship of Self-Esteem and Narcissim to Aggressive Behavior Long Island University. *Psychology, Yayınlanmış Doktora Tezi, USA*.
- Rubinstein, G. (2003). Macho man: Narcissism, homophobia, agency, communion, and authoritarianism--a comparative study among Israeli

- bodybuilders and a control group. *Psychology of Men & Masculinity*, 4(2), 100.
- Sah, U. (2011). Türkiye'deki Gençlerin Cinsel Yönelimlere İlişkin Sosyal Temsilleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(27), 88.
- Sakalh, N., & Ugurlu, O. (2002). Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students' attitudes towards homosexuality. *Journal of Homosexuality*, 42(1), 53–62.
- Sakallı-Uğurlu, N., & Uğurlu, O. (2004). Eşcinsellik ve eşcinselliğe ilişkin tutumlar: Önyargı ve ayrımcılık. Kaos GL. *Geylerin ve Lezbiyenlerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları*, 51–63.
- Sanberk, İ., Çelik, M., & Gök, M. (2016). An investigation of university students' homophobia levels regarding gender and gender roles Üniversitesi öğrencilerinin homofobi düzeylerinin cinsiyet ve cinsiyet rolleri açısından incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 4011–4019.
- Set, Z., & Ergın, Ö. (2020). Homofobi ve saldırganlık arasındaki ilişkide cinsiyetçilik ve savunma mekanizmalarının aracılık etkisinin incelenmesi. *Noro-Psikoloji Arsivi*, 57(2), 113–119.
- Slyter, S. L. (1989). Kohut's psychology of the self: measures of healthy and defensive narcissism (Doctoral thesis). *Maryland, University of Maryland*.
- Smith, K. T. (1971). Homophobia: A tentative personality profile. *Psychological Reports*, 29(3_suppl), 1091–1094.
- Srivastava, M. S. (1984). A measure of skewness and kurtosis and a graphical method for assessing multivariate normality. *Statistics & Probability Letters*, 2(5), 263–267.
- Tolpin, M., & Kohut, H. (1980). The disorders of the self: The psychopathology of the first years of life in the life cycle. G., Pollock, S. Greenspan, (Eds.), *Psychoanalytic Contributions Toward Understanding Personality Development*, 1.

- van der Meer, T., Herdt, G., & van de Meer, T. (2003). Homophobia and Anti-Gay Violence: Contemporary Perspectives: Editorial Introduction. *Culture, Health & Sexuality*, 99–101.
- Veniegas, R. C., & Conley, T. D. (2000). Biological research on women's sexual orientations: Evaluating the scientific evidence. *Journal of Social Issues*, 56(2), 267–282.
- Vitoratou, S., Ntzoufras, I., Smyrnis, N., & Stefanis, N. C. (2009). Factorial composition of the Aggression Questionnaire: a multi-sample study in Greek adults. *Psychiatry Research*, 168(1), 32–39.
- Wood, P. B., & Bartkowski, J. P. (2004). Attribution style and public policy attitudes toward gay rights. *Social Science Quarterly*, 85(1), 58–74.

* 5. Eğitim Durumu

- İlköğretim
 Ortaöğretim
 Üniversite
 Yüksek Lisans
 Doktora

* 6. Meslek

* 7. Herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı?

- Evet
 Hayır

Homofobi ile Agresyon ve Narsisizm Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Karakterinize en uygun seçeneği işaretleyiniz.

* 8. Arada bir başka bir insana vurma arzumu kontrol edemem.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 9. Yeterince kısıktılırsam başka bir insana vurabilirim.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 10. Eğer biri bana vurursa, ben de ona vururum.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 11. Birçok insana göre biraz daha fazla kavgalara katılırım.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 12. Haklarımı korumam için şiddete başvurmam gerekirse, başvururum.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 13. Beni o kadar zorlayan insanlar olmuştur ki, kavgaya tutuştuk.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 14. Bir insana vurmak için iyi bir sebep düşünemiyorum.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 15. Tanıdığım insanları tehdit ettim.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 16. O kadar kızdım ki, bir şeyleri kırdım.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 17. Arkadaşlarımla aynı fikirde olmadığımında onlara açıkça söylerim.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 18. Sıklıkla kendimi insanlarla tartışırken bulurum.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 19. İnsanlar sinirimi bozduğunda onlara haklarında ne düşündüğümü söyleyebilirim.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 20. İnsanlar benimle fikir ayrılığına düştüğünde münakaşaya girmekten kendimi alıkoyamam.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 21. Arkadaşlarım münakaşayı seven biri olduğumu söylerler.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 22. abuk parlar fakat çabuk sakinleşirim.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 23. Engellendiğimde kızgınlığımı gösteririm.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 24. Bazen kendimi patlamaya hazır barut fıçısı gibi hissederim.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 25. Ben sakin bir insanım.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 26. Bazı arkadaşlarım asabi olduğumu düşünüyor.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 27. Bazen hiçbir sebep yokken tepem atar.

- Hiç benim özelliğim değil
 Çok az benim özelliğim
 Biraz benim özelliğim
 Çok benim özelliğim
 Tamamen benim özelliğim

* 28. Öfkemi kontrol etmekte zorluk çekerim.

- Hiç benim özelliğim değil
 Çok az benim özelliğim
 Biraz benim özelliğim
 Çok benim özelliğim
 Tamamen benim özelliğim

* 29. Bazen kıskançlık beni yiyip bitirir.

- Hiç benim özelliğim değil
 Çok az benim özelliğim
 Biraz benim özelliğim
 Çok benim özelliğim
 Tamamen benim özelliğim

* 30. Bazen hayatın bana adaletli davranmadığını hissederim.

- Hiç benim özelliğim değil
 Çok az benim özelliğim
 Biraz benim özelliğim
 Çok benim özelliğim
 Tamamen benim özelliğim

* 31. Fırsatlar her zaman diğer insanlardan yana gibi.

- Hiç benim özelliğim değil
 Çok az benim özelliğim
 Biraz benim özelliğim
 Çok benim özelliğim
 Tamamen benim özelliğim

* 32. Bazen niye bu kadar sert olduğumu merak ediyorum.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 33. "Arkadaşların", arkamdan hakkımda konuştuğlarını biliyorum.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 34. Fazla dostça davranan yabancılardan şüphelenirim.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 35. Bazen insanların arkamdan bana güldüklerini hissederim.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

* 36. İnsanlar özellikle nazik davrandıklarında, ne isteyeceklerini merak ederim.

- Hiç benim özelliğim değil
- Çok az benim özelliğim
- Biraz benim özelliğim
- Çok benim özelliğim
- Tamamen benim özelliğim

Homofobi ile Agresyon ve Narsisizm Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Aşağıda birçok kişinin kendini tanımlamak için kullandığı ifadeler bulacaksınız. Bu ifadelere uygun seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir.

Lütfen olabildiğiniz kadar dürüst olun. Her ifadeyi, karakter özelliklerinize göre ne kadar uyumlu olup olmadığını düşünerek yorumlayın.

* 37. Çoğu zaman kendimi gergin hissedirim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 38. Yaratıcı olduğumu düşünürüm.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 39. Değer verdiğim ilişkiler bozulduğunda, şiddetli bir duygu yoğunluğu yaşıyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 40. Bazen, sevdiğim birinin beni kabul etmesi için her şeyi yapabilirim

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 41. Sadece ne istemediğimi değil, ne istediğimi de biliyorum ve bunu dile getirebiliyorum, bu yüzden ister kabul göreyim ister ret, fark etmez.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 42. İlgimi çeken fikirler konusunda heveslenebiliyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 43. Kendime verdiğim değer kolayca zedelenebilir.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 44. Hedefime ulaşmak için çok isteğim ve enerjim var.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 45. Genellikle, hayal kırıklıklarına rağmen yaratıcı uğraşlarımda direnirim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 46. Eşimin (arkadaşımın) tüm ilgisinin bende olduğundan emin olmaya ihtiyacım var.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 47. Bazen, büyümek, olgunlaşmak istemediğimi hissediyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 48. Kendi değerime layık olmaktan dolayı (değerime uygun yaşamaktan) mutluluk duyuyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 49. Hak edildiği zaman övgü vermekten çekinmem.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 50. Bir şeye karşı ilgi duyduğum zaman, çoğunlukla o konunun üstüne gider ona ilişkin bir şey yaparım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 51. Gerçekçi amaçlar uğruna çabalarım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 52. Önem verdiğim insanlar uzakta olduğunda elim ayağım kesilir.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 53. Bana kişisel olarak çekici gelen projelere çok fazla enerji harcarım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 54. Kendime yeterince güvenmem.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 55. Sakin hissederim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 56. Aşık olduğum zaman kendimi çok daha fazla seviyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 57. Uğruna çabalayacağım amaçlarım yok.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 58. Bir topluluk içinde yanlış bir söz söylediğimde utanç duyarım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 59. Hala inanacağım bir kişi veya bir şey arıyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 60. Hayran olduğum kişilere karşı coşku duyurum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 61. İhtiraslarım genellikle gerçektir.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 62. Değerli olduğumun başkaları tarafından onaylanmasına ihtiyacım var

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 63. Hedeflerime doğru gidecek enerjim yok.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 64. Faaliyetlere katıldığımda hevesiz oluyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 65. Kendime çok güvenirim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 66. Arkadaşlarımdan başarılarından kıvanç duyarım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 67. Değer yargılarımı kendim geliştirdim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 68. Kusur ve başarısızlıklarımın doğan hayal kırıklığını performansımı geliştirmek için kullanabilirim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 69. Özel bir kişi oluşumun başkaları tarafından onaylanmasını isterdim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 70. Ben özel bir kişiyim

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 71. Kafam bozuk olduğu zaman kendi kendimi sakinleştirebilirim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 72. Bazen, yoğun bir şekilde içimdeki bir boşluğu doldurma ihtiyacını hissedirim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 73. İçimde boşluk hissediyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 74. Sınırlı olduğumu kabul ediyorum (örneğin bedensel, zihinsel ve duygusal).

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 75. Başkaları gerçek duygularını paylaştıklarında anlayışlı olabilirim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 76. Kendi kendimi takdir edebilirim.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 77. Hayallerim içinde kusursuz bir eş veya arkadaş isteği de var.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 78. Kendime veya başkalarına karşı sert olmakta zorlanıyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 79. Amaca yönelik kalmakta zorlanıyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 80. Birtakım kısıtlamalarım olduğunu kabul ediyorum, örneğin zamana ilişkin.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 81. Korktuğum zaman panik yaşarım ve kendimi nasıl sakinleştireceğimi bilemem

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 82. Başarmak istediğim şeylere ulaşmak için planlarımı azimle uyguluyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 83. Ne istediğimi çok iyi biliyorum ve ona ulaşmak için çalışıyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 84. Hevesli ve heyecanlı olduğum zaman yaratıcılığı olan bir şey yaparım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 85. Başka insanların başarılarından kıvanç duyarım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 86. Başkalarının başarılarını fark etmek benim için zordur, çünkü kendimi biraz daha güvensiz hissetmeye başlarım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 87. Benim için önemli olan birisi gittiğinde içime kapanır keyifsiz olurum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 88. Planlarımı uygulayacak enerjim az.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 89. Zevk için yaptığım işlere, yaratıcı faaliyetlerime ilgim son zamanlarda daha yoğunlaştı.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 90. Faaliyetlerimden çok zevk alıyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 91. Başkalarının iyi niteliklerine saygı duyarım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 92. Birileri tarafından anlaşılmamış veya küçümsenmiş olduğumu hissettiğim zaman soğuk ve uzak olurum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 93. Başkalarıyla birlikteyken kendimi göstermekte zorluk çeker, onların istediklerini yaparım.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 94. Başkaları tarafından kabul edilmeyi çok istiyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 95. Yakın olduğum bir kişi ile anlaşamazsak, bu bizim ilişkimizi zedeleyebilir.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

* 96. Huzursuz hissediyorum.

- Bana kesinlikle uyuyor
- Bana oldukça uyuyor
- Bana uyuyor
- Bana biraz uygun değil
- Bana uygun değil
- Bana kesinlikle hiç uygun değil

Homofobi ile Agresyon ve Narsisizm Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Lütfen aşağıdaki her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığını, verilen ölçekteki yanıtlardan birini seçerek cevaplayınız.

* 97. Bir eşcinsel grubun içinde olmaktan rahatsızlık duyarım.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 98. Kendi cinsimden birisi bana karşı cinsel ilgi gösterirse sinirlenirim.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 99. Çocuğumun eşcinsel olduğunu öğrenseydim hayal kırıklığına uğurdum.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 100. Kardeşimin eşcinsel olduğunu öğrenseydim üzülürdüm.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 101. Eşcinsellerin katıldığı sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 102. Kızımın öğretmenin lezbiyen olduğunu öğrenmek beni rahatsız etmez.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 103. Kendi cinsimden birisi bana ilgi gösterirse canım sıkılır.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 104. Bir partide bir eşcinselle rahatça konuşurum.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 105. Oğlumun erkek öğretmeninini eőinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 106. Erkek bir eőinselle beraber ęalıőmak beni rahatsız etmez.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 107. Kendi cinsimden birisinin bana cinsel ilgi göstermesi beni rahatsız etmez.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 108. Çocuğumun eőinsel olduğunu öğrenirsem, iyi bir ebeveyn olmadığımı dőőünürüm.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 109. Kendi cinsimden birisini çekici bulmaktan rahatsızlık duymam.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 110. Toplum içinde iki erkeğin el ele tutuştuğunu görmek beni iğrendirir.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 111. Doktorumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 112. Patronumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 113. Kendi cinsinden birisinin bana cinsel ilgi göstermesi beni gururlandırır.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 114. Bir kadın eşcinselle çalışmak beni rahatsız etmez.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 115. Eşimin ya da partnerimin kendi cinsinden birisine ilgi duyması beni rahatsız eder.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum

* 116. Komşumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.

- Hiç katılmıyorum
 Oldukça katılmıyorum
 Birazcık katılmıyorum
 Birazcık katılıyorum
 Oldukça katılıyorum
 Çok katılıyorum